

ጥልመት ጥልመት እዩ!

ብፍረ-ሰውነት ዝተዳለወ

ንዶ/ር አረጋዊ በርሀ ዝቐረበ መልሲ

May 2013

ህዝባዊ ወያነ ሓርነት ትግራይ /ህወሓት/ ካብ ግብርና ቃልሲ ጀሚሩ ክሳብ እዚ ሓዚ በጊሕዎ ዘሎ ናይ ሰላማዊ ቃልሲ መዋእል ክበኸኸ ዝከኣለ ኣብ ውሽጡን ካብ ደገን ዝመጠዎ ሓይሎ ፈተናታት ብውሕሉል ኣመራርሕኡ ሓሊፉ እዩ። ገሊኦም ፈተናታት ብጣዕሚ ካብ ፈትሊ ዝቐጠኑ ፈተናታት ነይሮም። እዚ ካብ ማህፀን ወፃዕ ህዝቢ ትግራይ ዝተወለደ ውድብ ገና ብርኩ እንተይተረረ እናሃለወ ቅረሙ ክቐሪ ዝተፈላለዩ ተዕንፎታት ከም ዘጋጠምዎ ንቐባሪ ምርድእ እንተይከይኑ ኩሉ ዝፈልጦ ሓቂ 'ዩ። ካብ 1967 ዓ/ም ሕንፍሽፍሽ ጀሚሩ ክሳብ 1993 ዓ/ም ኣንጃ በቢግዚኡ ኣብ ውሽጡ እቲ ውድብ መልክዩም ብዝተፈላለዩ መንገዲ ዝግለገል ፈተናታት ኣጋጢምዎ እዮም።

እቲ ውድብ 'ውን እቶም በቢብርኩ ዘጋጠምዎ ዝነበሩ ፈተናታት ከከም ኣመፃኦኦም ብውሕሉልን ዴሞክራሲያውን ኣመራርሕኡ ኣልይዎም 'ዩ ። እቲ ውድብ ሓሊኻም ንምጥፋእ ዝተልዓሉ በለፀኛታት 'ውን እቲ መሰመር ሓቀፍዎም ክከይድ ሰለ ዘይከኣለ ኣብ መንገዲ እናተንጠበጠቡ ቀርቦም ዮም። ብኣንፃሩ እቲ ውድብ በቢግዚኡ ካብ ዘጋጠምዎ ፈተናታት ትምህርቲ እናወሰደ እቶም ሓሊኻም ከውድቅዎ ኣብ ቅድሚኡ ዝተቐመጡ ፈተናታት ድዋጭጭ ከብሎም ክኢሎ 'ዩ ። “ ዝኸኣለ ይጉዩ፣ ዘይከኣለ ይሳላ፣ ዝተሸከለ ድማ ይተኣለ” ብዝብል ብሱልን ስልጡን ኣተሓሳስባ እቶም ዘይከኣሉ ከም ሸንቲ ገመል ንድሕሪት እንትምለሱ እቲ ውድብ ንቅድሚት ገሲጊሱ ዩ።

ውድብና 1975-1977 ዓ/ም ኣብ ዝነበረ ወቅቲ ናይ መስመር ደንገርገር ኣብቲ ውሽጡ ብዝነበሩ ኣመራርሓ ኪጋጥሞ ክኢሎ ነይሩ ዩ ። ካብ 1975 ዓ/ም ኣብ ገባሕ ካልኣይ ጉባኤ ህወሓት ክሳብ ናይ 10 ዓመት ጉጭ ገምጋም ማእኸላይ ኮሚቴ ዝነበረ ምጭራፍ ፀሚቁካ እንትርኣ ናይ ደውታን ምንቁልቋልን ምጭራፍ ተባሂሉ ዝፍለጥ እዩ ነይሩ።

እዚ ደውታን ምንቁልቋልን ክፍጠር ዝኸኣለ ጉጉያት ኣረኣእያታት ብዘይምውጋዶም ምክንያት ኣብ ውሽጡ ህወሓት ዝተፈጠረ ፈተና ከም ዝነበረ እዩ ዝፍለጥ።

አብቲ ውድብ ንፁር አረኣኢያ ክተሓዝ ብዘይምክኣሉ ናብ ዕንደንይ ዝተኣተወሉ መድረኽ ነይሩ ኢልካ እዩ ክውሰድ ዝከኣል።

አብቲ ውድብ ገለ አረጊት አረኣኢያታት እናገበሉ ብምምጻም እቲ ውድብ ኣሊኮም ክወድቑዎ ወይ እውን ጠጠው ክብልዎ ፈቲኖም እዮም። እዞም ፈተናታት ንኩለ መዳይ ናይቲ ውድብ ምንቅስቃስ ቆሪኖም እናሓዙ ንወታደራዊ፣ ፖለቲካን ማህበራዊን ምንቅስቃስ ውድብን ህዝብን እናዳከሙ መጊኦም ኣብ መውዳእታ ድማ ከይስጎም ዓጊቶምዎ።

እቲ ውድብ ህልውንኡ አረጋጊፁ ንቅድሚት ክምርሽ እንተዳኣ ኮይኑ እዚ ፀገምን መንቀሊኡን ብጭምቆት ክምርመር ነይርዎ። ናይቲ ናይ መስመር ደውታ ባህሪያት፣ እንታይነቱን ከምኡ'ውን መግለጺታቱ ብንፁር ክፍለጥን እቲ ፀገም ምሒውካ ክድርበን ናይ ግድን ነይሩ ። እዚ ንምግባር 'ውን ሰፊሕ ውሽጣዊ ናይ መስመር ቃልሲ ሓቲቱ ዩ። ስለዝኮን 'ውን ነዚ አረኣኢያ እዙይ ሕንጉሮ ኢሎም ዝኸዱ ዝነበሩ ብምውጋድ እቲ ወያነ ሓድሽ ወያይይ አረኣኢያታት ብምንጻር ካብ ደውታን ምንቁልቋልን ወጊኡ። ድሕሪ እዚ እውን እቲ ውድብ ኣብ ውሽጢ ዝነበሩ ማሕለኻታት ብምውጋድ ኣብ ደገ ዝነበረ ናይ ደርጊ መጥቃጫ 'ውን ኣብ ሓፂር ጊዜ ጭሚኡ ክሕሰሮ ዝከኣል።

እምብኣር ሓደ ካብቲ ናይ መስመር ቃልሲ ተጎሊሎም ካብ ዝወፁ ተጋደልቲን ኣመራርሓ ነበር ህወሓትን 'ውን ዶ/ር አረጋዊ በርህ ዮም ነይሮም ። ዶ/ር አረጋዊ እቲ ውድብ ኣብ ደውታን ምንቁልቋልን ንክበኸሕ፣ ወያነና ንቅድሚት ከይስጎም ዓጊቶም ካብ ዝሓዘዎን እቲ ድሑርን ብሉይን አረኣኢያ ሒዞም ካብ ዝነበሩ ሓደ'እዮም። እቲ መስመር 'ውን ክሸከሞም ብዘይምክኣሉ እቲ ቃልሲ ራሕሪሖም ሰሊሞም ሰገር ሃገር ክኸዱ ተገደዱ።

ዶ/ር አረጋዊ በርህ ኣብ ቀረባ እዋን ማለት 'ውን ግንቦት 02/2005 ዓ/ም ምስ ናይ ግንቦት ሸውዓተ ራጫዊ ናይ ሚዲያ ማጠክል ዝኾነ ኢሳት ሬድዮ ቃለ ማሕተት ኣካይደም 'ዮም። ኣብቲ ዘካየድዎ ቃለ ማሕተት ካብ ጉጭ ቃልሲ ህወሓት ጀሚሩ ክሳብ ሒዚ ኣብ ዘለው ምንቅስቃሳትን ከምኡ'ውን ህ.ወ.ሓ.ት /ኢ.ህወደግ ንምውዳቕ እንታይ ክግበር ኣለዎ ኣብ ዝብሉ ዛግታት ብጣጣሚ ኣዝዩ ዝወረደ ሪኢቶ ምሃቦም ሰሚጦና፣ ክንዳየናይ ናብ ታሕተዋይ ናይ ሕመኛ ፀፍሒ ከምዝወረዱ 'ውን ተግዚብና።

ምቅዋምን ምድጋፍን ዝነበረ ፣ ዘሎ፣ ንቅድሚት 'ውን ዝህሉ ዩ ። እንተኾነ ግን ንሓደ ነገር ክትደግፍን ክትቃወምን እንከለኻ ምክንያታዊ እንተዝኮን ተደማኒትን ተቐባልነትን ንምርካብ የክእል ። ምቅዋምን ምድጋፍን ካብ ፀልማታዊ ኣተሰሓሳሰባን ካብ ውልቀ ሰልኣትን ዝተበገሰ

እንትኾውን ድማ ዘይምክኑይ ሰለ ዝኾነ ብኡ ኣቢሉ ' እቲ ዝሰምጠ ሰብ 'ውን ምንጻፍ ኣይቐርቡን።

ብርግብ ዝኾነ ሰብ ኣሳቡ እንትገልግል ከም ጠባይ ምምሳል ይካኣል ይኾውን። ኣብ ጠባይ ዘለው ኩሎም ኣቁሑት ንኩሉ ሰብ ጠቐመቲ ክኾኑ ኣይክእሉን። ብኡ መሰረት 'ውን ኣብ ጠባይ ዝኾነ ሰብ እቲ ዝበሃጎን ዝጠቐምን እምበር እቶም ዘይጠቐምዎ ክገብእ ኣይክእልን። ኣሳብን ብነፃነት ናይ ምግብ መሰል 'ውን ምስዚ ምንጻፍ ዝካኣል ዩ ። ዝኾነ ሰብ ኣሳቡ እንትገልግል ዝጠቐመካ ትወስድ ዘይጠቐመካ ድማ ትድርቢ።

ናይ ዶ/ር ኣረጋዊ በርሀ ቃለ-ማሕተት እንተርእ ግን እቲ ኣፀጋሚ ዝገብሮ ብስሕተት' እውን እንተኾነ ናብ ሚዛናዊነት ዘይቐረበ ብምህኑ እዩ። ብርግብ ኣደ ካብ ደምበ ወያነ ዝወፀ ኣይሊ እታ ክገብራ ዝኸእል እዚኣ 'ያ ። ካብ ደምበ ወያነ ዝወፀ ዝኾነ ሰብ ኣብ ደምበ ፀረ-ወያነ እንትሕቆፍ ጫማ መድሓርሓርቲ እናሰፀመ እታ ንሶም ዝብልዎ መዝሙር ምዝማሩ ነውሪ ኣይኮነን። ዝነበረ ዩ። ዶ/ር ኣረጋዊ ይኹን ከምኡ ዝብሉ ጠባይ ሰለምቲ ብተግባር ዝፍገም ዘለው ኣብ ባይታ ዘሎ ጥረ ኣቁ 'ውን እዚ 'እዩ ።

እቲ መሳፍንቲ ዝዝምርዎ ይዝምሩ ኣለው። ምስ ደርጊን ደቂ ደርጊን ኣብ ኣደ መኣዲ ብምህን ናይ ጥፋኣት ፕሮፖጋንዳ እናበልፀ ይነብሩ ኣለው። እነ እንተሞይተ ዳንዴር ኣይትብቆል ዘጻይነቱ ናይ እንሰሳ ኣተሓሳስባ ብምሓዝ ኣብ ባይታ ዘየለ ታሪኽ ህዝብን ውድብን ንምዝባጠ ዝክእሎም ኩሉ የገብሩ ኣለው።

ዶ/ር ኣረጋዊ በርሀ ኣብዚ ሰሙን ዝሃብዎ ቃለ-ማሕተት ፀሚቅኻ እንትርእ እዞም ዝሰጡሉ ዮ።

1. ዶ/ር ኣረጋዊ መሰል ዓርሰ ውሳኔ /ናይ ባዓል ጠባይ ባጠልኻ ምውሳኔ/ ዝብል ፈሊጥ ብምሓዝ ንኣድነት ኢትዮጵያ ከም ዝተቐለሰ ካልኣት ድማ/መለስ፣ኣባይ፣ሰብኣት/ ናይ ምንጻፍ ገንብ ኣሳብ ብምሓዝ ኢትዮጵያ ንምብታን ተላዲሎም ዝብል፤
2. ናይ ትምህርቲ ትካላት ናይ ካድረታት መፈልፈሊ እምበር ናይ ፈልጠት ማእኸል ኣይኮናን። ምስዚ ተተሓሓዙ:-
 - መራሕቲ ኢህወዴግ እዙይ ዝበሃል ፍልጠት የብሎምን፤
 - መራሕቲ ህውሓት ሙሁራን ኣይፈትውን፤ ኣየገገዱን፤
 - ኣብ ዝተፈላለዩ ኣላፍነት ዝርከቡ ናይ ሰራዊት ኣዘዘቲ' እውን እዚ'ዩ ዝበሃል ፍልጠት የብሎምን፤ ናይ መለስ ስልጣን ንምሕላው ዝቐሙ ዮም ዝብል፤

3. ናይ ኢትዮጵያ 6ይ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተ ክርስቲያን ፕፕሪማሪ ብናይ መንግስቲ ኢድ ኣታውነት ዝተመረፀ 'ዮም ዝብል ሓሳብ
4. መለስ ዜናዊ ዘርኣውነት ዝለዎ መራሒ ነይሩ ዘብል ርኢቶ፤
5. ትግራይን ህዝብ ትግራይን ኣይተረብሐን፤ ኣብ ዓፈና ይርከቡ ዝብል ርኢቶ፤
6. ናይ ትግራይ ሙሁር በለፀኛ /ኣድርባይ/ 'ዮ ዝብል ርኢቶ፤
7. ኣንጻር ህወሓት/ ኢህወዴግ ዝገበር ናይ መጻኢ ቃልሲ ዝምልከት 'እዮም፡፡

ኣብ ውሽጠም ካልኦት ቂንጣ ሚንጢ ዋላ እንተሃለዎም እቶም ዓበይቲ ነጥብታት እዚኦም 'ዮም፡፡ እምብእር ዶ/ር ኣረጋዊ ዝሃብዎ ሓሳብ እንታይ ማለት 'ዮ? ኣብ ባይታ ዘሎ ሓቂ ከ እንታይ 'ዮ ዘመላኸተና ?ዝብል መበገሲ ወሲደ እዞም ልጅ ክብሉ ዝተገለፁ ነጥብታት ሓደ ብሓደ ንምርኣይ ክፍትን 'ዮ፡፡

ዶ/ር ኣረጋዊ ምንጻል ዝብል ሓሳብ ባዕሎም ኣብ ቃልሲ ኣብ ዝነበረሉ ከም ዘይደገፉ ብኣንጻር ናይ መሰል- ዓርሰ ውሳኔ ስንሰ ሓሳብ ናይ ባዕልኻ ጉዳይ ባጭኻ ምውሳኔ ግን ተቐቢሎም ናብ ቃልሲ ከም ዝወፁ 'ዮም ገሊጾም ፡፡ ምስዚ ተተሓሔዙ ናይ ምንጻል ስንሰ ሓሳብ ኣብ ናይ ህወሓት ማንፊስቶ ከይቐርብ ኣምሪሮም ከም ዝተቃለሱን ብምቕላሶም ድማ ጥቕዓት ከም ዝበከሉም እዮም ብጉልባብ ሸሪቦም፡፡

ብመሰረቱ ናይ ባጭኻ ጭል ባጭኻ ምውሳኔ ማለት ስቕ ኢሉ ዝተቐመጠ ግዑዝ ነገር ኣይኮነን፡፡ ናይ ባጭኻ ጭል ባዕልኻ ምውሳኔ እንትብሃል ኣድልዩኻ ሓቢርኻ ትነብር ኣይደልን እንተይልኻ ድማ ትንፀል 'ዮ፡፡ እዚ ማለት እቲ ስልጣን ኣብ ኢድኻ 'ዮ፡፡ ማለት እውን ኣብ ኢድ ብሄር/ብሔረሰብን ህዝብን እዩ ማለት ዩ፡፡ ናይ ባጭኻ ጭል ባጭኻ ምውሳኔ ማለት ሓደ ብሔር ናይ ባጭ ጭል ብምንጻል' ውን እንትኮነ ናይ ባጭ ነጻ ዝኾነ መንግስቲ ክሳብ ናይ ምምስራት ዘይሸራረፍ መሰል ኣለዎ ማለት ዩ ፡፡

ብመሰረታውነት ካብ ናይ ካልኦት ሃገራት ተመክሮ እንትርኢ እውን ናይ ምንጻል መሰል ኣብ ሕገ- መንግስቲን ስለ ዘይተቐመጠ ካብ ምንጻል ዝኸልኸልን ሓይሊ የለን፡፡ ጠጠው ክብላ ዝክእላ መሰልን እንተይ ተሸራራፊ ኣብ ሰናይ ድሌትን ጥራሕ እንተረጋገፀለን ጥራሕ ዩ፡፡ ናይዚ ኣብነት ኣብ ቀረባ ጊዜ ዝተነፀለት ደቡብ ሱዳን ናይ ቀረባ ጊዜ ምስክር እዩ፡፡ ሰለዚ ዶ/ር ኣረጋዊ በርህ እውን ምስ ትምክሕተኛታት ንጊዜኡ እውን ይኹን ምእንቲ ክተሓቋቋፎም ዝኣለዎም ውዲት እዩ፡፡

ናብ ናይ ሀገርና ጭቡጥ ኩነታት እንትንመገእ እውን ኣብ ኣንቀጽ 39 ህገ መንግስትና መሰል ዓርሰ ውሳኔ ክሳብ ምንጻል ተረጋጊፁ ዩ፡፡ እዚ መሰል ንምንታይ ተረጋጊፁን ኣብቲ ሕገ መንግስቲ ተካቲቱን ዝብል ሓሳብ ሓደ ሓደ ትምክሕተኛታትን

ተረፍ መረፍ ስርዓት ደርጊ ከም ዝብልዎ እንታይኮነስ ናይቲ ህዝቢ ናይ ዘመናት ተባራጺ ሕቶ እዩ ነይሩ ፡፡ ህ.ወ.ሓ.ት. ኣብ ነገራዊ-ሙሉ ሒዝዎ እንትቃለስ እውን ኣብ ባይታ ዘሎ እቲ ህዝቢ ክምለሰሉ ዝደልዮ ናይ ዘመናት ናይ ህዝብና ሕቶ ስለ ዝኾነ ጥራሕን ጥራሕን ዩ፡፡ በዚ መዳይ ናይ ህ.ወ.ሓ.ት. ግደ ክብሪ ዘግብኦን ካብ ህዝባዊ ባህሪ ዝፈልፈለን ጥራሕን ጥራሕን ዩ ፡፡ ካበዚ ወፃኢ ንርካሽ ናይ ፓለቲካ መክሰብ ኡሉ ዝገብሮ ዝተቃለሰሉን ዓላማ ኣይነበረን፡፡

ድሕሪ ውድቀት ስርዓት ደርጊ እውን መላእ ናይ ኢትዮጵያ ብሄር ብሄረሰባትን ህዝብታትን እዚ መሰል እዙይ እንተይተቆርመመን ተሸርመመን ንክቀመጠሎም ብዝሓብዎ ሰናይ ፈቓድ ኣብ ናይ ሓባር ጉዳይ ብሓባር ክውሰኑ ኣብ ናይ ባጭም ጉዳይ ድማ ባጭም ክውሰኑ ዘክእል ፌዴራላዊ ስርዓት ተረጋገፀ ፡፡

ብምኻኑ እውን ብሔር/ብሔረሰባትን ህዝብታትን ናይ ዴሞክራሲያዊ ስልጣን በዓል ዋና ኮይኖም ፡፡ኣብ ኢትዮጵያ ሰላም፣ ልምዓትን፣ ዴሞክራሲን 'እውን ነጊሱ፡፡ ናይ ብሄር ብሄረሰባትን ህዝብታትን ማግኒት ተረጋጊፀ ፡፡ ብሄር/ብሔረሰባት ህዝብታትን ብቋንቋኦም ክሃረቡ፣ ክሰሙ፣ ክመሃሩ፣ ብታሪኻምን መንነቶምን ክኮርዑ ፣ ባህሎም ከማዕብሉን ክክበረሎምን ዘክእል ሕገ-መንግስታዊ ስርዓት ተረጋጊፀ፡፡

እዚ ስርዓት ሳላ ዝተረጋገፀ እውን እቲ ከም ዩኒቨርሲቲ ክትኸውን እያ እናበሉ ዝዘንትውላ ዝነበረት ሃገር ሒዚ ካብቲ መድረኽ ንሱ ውፃኢ ፍፁም ዝተረጋገኦ ሰላም ዘለዎ ንካልኦት ሃገራት እውን ኣብ ምርግጋእ ትርክብ ሃገር ኮይና ፡፡

፤ዴራላዊ ስርዓትና እውን ኣብ ናይ ብሄር ብሄረሰባትን ህዝቢን ሰናይ ድሌትን ፈቓድን ዝተመሰረተ ብምህኑ እቲ ሒዚ ዘሎ ኩሉ መዳይ ለውጢ ከምእ ኪኢሉ ኣሎ፡፡

እዙይ ኮይኑ ግን ህ.ወ.ሓ.ት. ህዝቢ ትግራይ እቲ መረፃ እኔ ናይ ባጭ ናይቲ ህዝቢ እንተኮነ ኣብ ማግኒትን ሰናይ ፍቓድ ህዝብታት ዝተመሰረተት ዴሞክራሲያዊት ኢትዮጵያ ክትምስረት፣ ዝለዓለ ኣመራርሓ ሂሱ ዩ፡፡ ብተግባር እውን እዚ እዩ ተረጋጊፀ ዘሎ ፡፡

ናይቲ ሕገ-መንግስቲ ዓላማ እውን ብሄርን ብሄረሰባትን ህዝብታትን ኢትዮጵያ በመጀመሪያ ደረጃ ዴሞክራሲያዊን ሰብኣዊን መሰላቶም ተኸቢርሎም ብማግኒትን ዴሞክራሲያዊ ሓድነት ክነብሩ ምግባርዮ፡፡ እዚ ምግባር ኣብ ዘይተከኣለሉ ድማ ብሰላማዊ መንገዲ ምፍታሕ ዩ፡፡ ሰለዚ እቲ ሕገ-መንግስቲ መእተዊን መውጻእን ዘለዎ ዩ፡፡ እንተኣቲኻ ኣይትወፅእን ኣይበለን፡፡ መንፈስ ናይቲ ሕገ-መንግስቲ ኩሎም መሰላት ናይ ብሄር ብሄረሰባትን ህዝብታትን ክሳብ ዝተረጋገፀ ሓቢርና ንነብር፡፡ ሓቢርና እንትነብር 'ውን የጥግግና እዩ ኢሉ ኣሎ፡፡ እዚ ኣብ ዘይተረጋገፀ ግን ሓቢርና በሽም ሓድነት

እንተይተኸባበርንናን እንተይተኸአኣልናን ምንባር ሓደግኡ ዝኸፍኦ ስለዝኾነ “ምንፃል” መማረጂ ዘይበሉ እዩ ኢሉ ብጫ ካርድ እዩ አቐሚጡ ዘሎ :: እዚ ማለት በግልፂ ድሕሪ ሂዞ ብፀብብነት ይኹን በትምክሕተኛ ዝመጽእ ዝኾነ ይኹን ዓይነት ጭቆናን ጨቆናይን ባይታ የብሎምን እዩ ዝብል ዘሎ:: ስለዚ አእምሮ ንዘለዎ ዓብዩ መጠንቀቕታ እውን እዩ::

እቲ ሕገ-መንግስቲ ኢሉ ዘሎ ሃገር ማለት ናይ ኩሎም ብሄር/ብሄረሰባትን ህዝብታትን እኩባት እያ:: ሃገር ማለት ኩሎም ዓይነት ኣብ ኢትዮጵያ ዘለው ብሄር/ብሄረሰባትን ህዝብታትን ዝሠረብዎም ቋንቋታት፣ ዝክተልዎ ዓይነት ሃይማኖት፣ ባህሎም፣ መንነቶም ታሪኻም ዝሓዘት ያ እዩ ኢሉ ዘሎ :: ካብዚ ወፃኢ ኣይኮነትን እዩ ናይቲ ሕገ -መንግስቲ መንፈስ:: እዚ ስለ ዝበለን ዘረጋገፀን ናይ ጎሳ ወይ እውን ናይ ምብትታን ሃገር ኣይኮነትን:: ክትኮን እውን ዘክእል ባይታ የብላን::

ኣብ ዝሓለፉ 20 ዓመታት ናይ ኢትዮጵያ ታሪክ እውን ብጨቡጥ ተራእዩ ዘሎ ሓቂ እዚ ዩ:: ኩሎም ኣብ ኢትዮጵያ ዝርከቡ ህዝብታት ኣብ ሰናይ ፈቃደም ዝተመሰረተት ሃገር ስለ ዝፈጠሩ ክንንፀል ኢና ዝብል ሓሳብ ኣብ አእምሮኦም የለን:: እኔደኣስ እዚ ስለ ዝተረጋገፀሎም ሃገርና ኣብ ጎደና ምግባል ንክትሰለፍ ለይቲን ቀትርን ዝጎዘዘ ግደ እናተፃወቲ ይርከቡ ኣለው::

ስለዚ ህወሓት /ኢህወዴግ ይኹን ኣብ ውሽጡ ዝተፈጠሩ ከም ብሉፃት መራሕትና ኣይተ መለስ፣ ኣይተ ስብሓት ናጋን ከምኡ ውን ኣይተ ኣባይ ፀሃዩ ብገንፃት ዝተቐለሰሉ ዓላማ ንፀላእቲ ከም ግመ ዝበነነ ንህዝቢ ድማ ብኹሉ መዳይ ዝቕሰነ ኮይኑ ኣሎ::

ዶ/ር ኣረጋዊ እውን እዚ ባዶ ነፍሮፖጋንዳ ምንፍሕ መሰሎም ኮይኑ ግን በቲ ሓዙ ተፈጠሩ ዘሎ ናይ ሃገርና ጭቡጥ ኩነታት እቲ ዝልጅልዎ ዝሰምየ የብሉን:: ሓዚ ሓደን ክልተን ብሄራት፣ብሄረሰባትን ህዝብታትን እንተይኮኑስ ኩሉ ተጠቓማይ ኮይኑ ኣሎ:: ናይቲ ስርዓት ጠበቓውን ባግሉ እዩ:: ዝከሰረ ናይ ድኩማናት ፓለቲካ ሓዝካ ምጉፃዝ መሰሎም ኮይኑ ንህዝብና ግን ናብ እዝኑ ኣይፀገኦን::

ካለእ ካብዚ ልጅል ክብል ዝተገለፀ ብተወሳኺ ዶ/ር ኣረጋዊ ኣብ ሃገርና ዘለዎ ናይ ትምህርቲ ማግኛናት ናይ ካድሬ መፈልፈሊ እምበር ናይ ፈልጠት ማግኛናት ኣይኮናን:: ንመለስ እውን ሓዊሱ መራሕቲ ህወሓት ፍልጠት የብሎምን:: ሙሁራት ኣይፈትውን :: ዝተፈላለዩ ናይ ላዕለዎት ናይ መከላከሊ ሃገር ሰራዊት ኣዘዘቲ እውን ብተመሳሳሊ ፍልጠት የብሎምን ዝብል ሓሳብ ኣቕሪቦም እዩ::

ብመጀመሪያ ደረጃ እተን ኣብ ሃገርና ዝርከባ ናይ ትምህርቲ ማዕከናት ናይ ፍልጠት ማግኛናት ኣይኮናን ዝብል ኣተሓሳስባ እቲ ሓዚ ካብ ቀደማይ ደረጃ ጀሚሩ ክሳብ ሳልሳይ ብርኪ ዝምሃር ዘሎ ኢትዮጵያዊ ዜጋ ፍልጠት እንተይ ሓዘ እዩ ዝወገእ ዘሎ ዝብል ኣምር ዘለዎ እዩ:: እዚ ከፃ ብጣጣሚ ሓደገኛን ምስቲ ኣብ ሃገርና ዘሎ ዝተመሃረ ሓይሊ

ሰብ ብሓፈሻ ድማ ምስቲ ህዝቢ ዘላትም ሓሳብ እዩ። ኣብ ሃገርና ቦቲ ሓዚ ተፈጠሩ ዘሎ ኩነታት ናይ ሃገርና ዕብዮት ከረጋግፁ ዝክእሉ ሙሉራት ፈርዮም ዮም። ብቐጻልነት እውን ኣብ ምፍራይ ይርከቡ። ኣብ ሃገርና ዝረጋገፀ ዘሎ ምዕባል እውን እዞም ሙሉራት ምስቲ ህዝቢ ብሞየኦም እንተዘይሳተፍሉ ነይሮም እቲ ሓዚ ዝረጋገፀ ዘሎ ምግባል ኣይመተረጋገፀን ።

ስለዚ ኣብ ሃገርና ዘሎ ጥረ ሓቂ ንሱ ኣይኮነን። እቲ ሙሉራት ኣብ ፖለቲካ መሪሕነት፣ ኣብ መንግስታዊ መሪሕነትን ከምኡ እውን ብሞይኡ ኣብ ዝተፈላለዩ ኣብይተ ዕዮ ተዋፊሩ ናይ ሃገርና ምዕባል ኣብ ምርግጋፅ ይርከብ ኣሎ ። ካብዚ ብተወሳኺ ንሃገርና ዝጠቐሙን ናይ ሕ/ሰብ ፀገማት ዘቃልሉን ፀገማት ፍታሕቲ ምርምራት ብምክያድ ናይ ሃገርና ሕዳሰ ኣብ ምርግጋፅ ዝረባረብ ዘሎ እዚ ኣብዚ ዘሎ ካብ ናይ ትምህርቲ ማዕከናት ዝፈረዩ ምሁር እዩ ።

ስለዚ እዚ ኣብ ሃገርና ዘሎ ናይ ትምህርቲ ማዕከናት ብዘይኮነ መንገዲ ምጎላምን ናይ ፍልጠት ማግኘት ኣይኮናን ኢልካ ፀፍ ጭልጥ ኢልካ ምዝራብ ከይዱ ከይዱ ምስቲ ተኣምር እናሰርሓ ዝርከብ ሙሉራት ኢትዮጵያዊ “ኣይፈልጥን” ምባል ምስኡ ምልታም እዩ። እዚ ድማ ሓደ ናይ ፖለቲካ በስለት ናይ ዘይምህላው ኣጉሊሁ ዘርኢ ስዲ ኣተሓሳስባ ዩ።

ካለእ እዞን ትካላት ናይ ካድሬ መፈልፈሊ ኮይነን እንትበሃል እንተሎ እንታይ ማለት ዩ? ኣብ ትምህርቲ ማግኘት ዘሎ ዜጋ ኣብ ፖለቲካ ንክይሳተፍ ከ መን እዩ ዝኣገደ? ከም ዶ/ር ኣረጋዊ በርሀ ኣተሓሳስባ ኣብ ትምህርቲ ማግኘት ዝርከቡ ዜጋታት ካብ ፖለቲካ ክወፁ ኣለዎም ወይ ድማ ተሳትፎ ክህልዎም የብሉን እንተኾይኑ ባጭም እውን ጠጠው ክብሉ ወይ እውን ከምዚ ከምኡም ዝብሉ ብክይቲ ፖለቲካኛታት እውን ጠጠው ክብሉ ኣለዎም ማለት ዩ።

ከም ናተይ እምነት ግን ምስ ህ.ወ.ሓ.ት. /ኢህወዴግ ተወዲቡ ክቃለስ እየ ዝበለ ኣብዚ መዳይ እንተሃልዩ እሞ እንተተቃለሰ ሓጥያቱ እንታይ እዩ? ምንም ኣበሳ የብሉን። ምስ ካልኦት ተቀወምቲ ውድባት ተወደቡ ክቃለስ እየ እንተይሉ እውን መስሉ እዩ ። ደግነቱ ኣብ ህወሓት /ኢህወዴግ ዝሕቆፍ ሙሉራት እውን ኣብ ዓውደ ስርሑ መርኣያ ዝኾነ እቲ ትካል ክልወጥ ብኹሉ መዳይ ዝቃለስ እምበር እቲ ትካል ከግንዎን ናይ ራጅ ተግባራት ክፍፀም ተልእኾ ዝወሃቦ ኣይኮነን። ስለዚ ህወሓት ኣብዚ እንተተንቀሳቀሰ ነውሪ የብሉን ። ካልኦት ተቐወምቲ ውድባት እውን ብሕጋዊ መንገዲ ኣባላት እንተመልመሉን ውደቡን ነውሪ የብሉን። እቲ ነውሪ ዝኸውን ከም ግንቦት ሸውዓተን ካልኦት ሕጋዊ መሲሎም ዝንቀሳቀሱ ተቃወምቲ ራጅ ብምፍፃም እተን ትካላትን ንፁሃን ዜጋታትን ንክሕርፍ መደብ እንትውሃቦም እዩ ። ናይ ጥፍኣት ካድሬ ምልማል እዩ ነውሪ ። እዚ ከፃ ናብ ውድብ ህወሓት ዝገግር ኣይኮነን። ንግንቦት ሸውዓተን ከምኡ ዝብሉ ውሑዳት

ፖለቲከኛታት ዝጥምት ናይ ምናልባት እውን እኒ ዶ/ር አረጋዊ መጠቆሚ ዝኮነ ዝጥምት ዩ:: አፈላላዩ በዚ እዩ ክርእ ዘለዎ::

ምስዚ ልጅ ክብል ዝተገለፀ ሓሳብ መለስ ኮነ ካልኦት ናይ ህወሓት መራሕቲ ፍልጠት የብሎምን ዝብል እዩ :: ብሉፊ መራሕቲ መለስ ብዝምልከት ካብ ቤት ትምህርቲ ንግስተ- ሳባ ጀሚሩ ክሳብ ዊንጌት፣ ካብ ዊንጌት ድማ ክሳብ ኣ/አበባ ዩኒቨርሲቲ ናይ ሕክምና ትምህርቲ ብሉፊ ተምሃራይ ከም ዝነበረ መምህራኑ፣ መምህርቲን መቃልስቲን ክምስክሩ ሪና ሰሚዖና:: መለስ ኣብ ቤት ትምህርቲ ንግስተ-ሳባ ተምሃራይ እናሃለወ ዝኾነ ሕቶ ተሓቲቱ ዘይሸበር ብጣጣሚ ንኡድ ተምሃራይ ከም ዝነበረ ታሪክ ኣፍ አውጂኡ ካብ መምህራኑ፣ ካብ ወልዱ፣ ካብ መተግብይቱ ዝኾኑ ብግልጺ ተረጊኡና ኢና:: ሰለዚ መለስ ንኡድ ተምሃራይ ከም ዝነበረ ዶ/ር አረጋዊ ዋላ ግሪ እናጠገመካ ክውሓጥ ዝግባእ ጥሪ ሓቂ እዩ::

መለስ ብጣጣሚ ንኡድ ተምሃራይ እንተዘይከውን ናብ ናይ ሕክምና ትምህርቲ ዶ ምኣተወ? ብስሩ ናብ ዩኒቨርሲቲ ኸ ምኣተወ ዶ? ንዶ/ር አረጋዊ ሓቂ ኮይኑ ዝልብልቦ ሕቶ ዩ :: ሰለዚ መለስ በቲ ሓዚዎ ዝነበረ ናይ ሕክምና ትምህርቲ እንተዝኾነል ክንደየናይ ዝኣክል ሙሁር ክኾውን ከም ዝከኣል ዝጠራጥር ኣይኮነን:: ምናልባት ልክዕ ይኹን ኣይኮን ከምቲ ዶ/ር አረጋዊ በርህ ባጠሎም ብልሳኖም ዝገለፈ ንሶም ናይ 4ይ ዓመት ናይ ፖለቲካ ሳይንስ ተምሃራይ ብምንባሮም መለስ ድማ 2ይ ዓመት እናሃለወ ናብ ቃልሲ ምውጻእኹም እንተኮይኑ እቲ አፈላላይ ሓደ ጉዳይ እዩ:: ዋላ ዲባራ ምክንያት እንትኮነ:: ካለእ ናይ ፖለቲካ ሳይንስ ተምሃራይ ካብ ናይ ሕክምና ተምሃራይ ዝሓሸ ፈላጥ እዩ ዝብል ዝንባለ እንተልይዎም እውን ዝገደደ ዲባራ ምክንያት እዩ::

በቲ ባለ በቲ ናይ መለስ በሊሕ ኣእምሮ ዓለም ኣብ አደባባይ ዝምስከረሉ እዩ:: መለስ ከም ሙሁር ተመራማራይ ፣ኢኮኖሚስት፣ ፊሎዘፊር ደራሳይ፣ናይ ፖለቲካ ተንታናይ፣ከም መራሕ ድማ ስትራቴጅስት ፣ናይ ፓሉሲሓንደሳ ከም ዝነበረ ኣብ ፖለቲካ ይኹን ኣብ ኢኮኖሚ ይኹን ካልኦት ዓውደ ስራሕቱ ዝግመቱ ክእለት ዝወነነ ዓለምና ካብ ዘፍረዮም ውሑዳት ብሉፃት መራሕቲ ሓደ ዩ :: መለስ ኣርባጣጥኦም ናይ ቋንቋ ክእለታት ዝወነነ ብሉፊ መራሕ እዩ:: መለስ ፖለቲካዊ መራሕ፣ ወታደራዊ መራሕ፣ ዲፕሎማት ኣብ ኩሉ ዝተማለኣ ስብእና ዝነበሮ መራሕ ከም ዝነበረ ናይ ዓለም ሙሁራት፣ ፖለቲካዊ መራሕቲ ብሓፊሻ ድማ ህዝቢ ክምስክረሉ ራኢና ሰሚጦና :: ሰለዚ ንመለስ ኣይፈልጥን ምባል ካብ ቃእየላዊ ቅንኣት ዝበገሰ ድቃላ ኣተሓሳስባ እዩ:: ብርግፅ መለስ ስለ ውልቂኡ ዓለም መስኪሩሉ እምበር ሓንቲ መዓልቲ ምልዓል እውን ዘይብህግ መራሕ እዩ ነይሩ:: ሰለዚ መለስ ኣፈልጥን ነይሩ ማለት ናይዜሮ ድምር ፖለቲካ ኣተሓሳስባ እዩ::

ካልኦት ናይ ህወሓት /ኢህወዴግ ከምኡ እውን ናይ መከላከሊ ሃገር አመራርሓ እውን በተመሳሳሊ ህዝቢ ካብ ወገን ንምንጋፍ ትምህርቶም ራሕራሐም ናብ ቃልሲ ዝወፅኡ እምበር ፍልጠት ኣይነበሮምን ዝበሃል ምክንያት ኣግባብነት ዘይብሉ ዩ። ፍልጠት፣ ክእለትን ዓቕሚን እንተዘህልዎም መን ድኣ እዩ ንደርጊ ናብ መልግብ ኣእትይዎ? መን ድኣ እዩ እዛ ህገር ብጣጣሚ ብዝተረጋገኣ መንገዲ ናይ ሰላም፣ ልምዓትን ዴሞክራሲን ገይሩ ዝመርሓ ዘለዎ? መን ደኣ እዩ ንሻጭታ ድሞጭጭ ኣቢልዎ? መን ደኣ እዩ ናይ ኣፍሪካ ሰላምን ፀጥታን ኣብ ምክባር ዝነጥፍ ዘለዎ? መን ደኣ ዩ ተአምር ዝበሃል ወታደራዊ ናይ ቴክኖሎጂ ስራሕቲ ዝሰርሕ ዘለዎ? ናይ መን ድኣ ዩ ኣልሸባብ ኮነ ናይ ሶማሊያ እስላማዊ ፍርድ ቤት ኣብ ኣገር መዓልቲ ዝደምሰሶ ዶ/ር ኣረጋዊ በርህ ድዩ? ወይስ ከምኡ ዝመሰሉ ዝሰለሙ ዑሱባት ናይ ደርጊ ኮራኹር? እዚ ምክሓድ ንመሬት በድንጉላ ምስሓት ዩ። ብካሊእ መዳይ ድማ ዶ/ር ኣረጋዊ ትምክሕተኛ እውን ከም ዝኾነ ዘርኢ ኣሳብ ዩ። ካብ ዶ/ር ኣረጋዊ በርህ ወፃኢ ፍልጠት ዝነበሮ ኣብቲ ውድብ ኣይነበረን ማለቶም እዩ። እዚ ድማ ናይ ፖለቲካ ድክነት እዩ። ፀልማታዊ ኣተሓሳስባ እዩ። ካብ ኣደ ምክንያታዊ ዝብሃል ሰብ ዘይወገ እዩ።

ካሊእ ዶ/ር ኣረጋዊ በርህ ዘልዓልዎ ጉጉይ ኣሳብ ናይ ህወሓት/ኢህወዴግ መራሕቲ ሙሁራት ኣይፈትውን ዝብል እዩ። እንታይ ማለት እዩ? እዚ ንምርኣይ ብመጀመሪያ ናይ ውድብ ህወሓት ማሕበራዊ መሰረት ንርእ ::ናይቲ ውድብ ማሕበራዊ መሰረት ኣረስታይ፣ ሸቃላይን ከምኡ እውን ሙሁርን እዮም። እዚ እንድሕር ኮይኑ ሙሁር እውን ናይቲ ውድብ ማሕበራዊ መሰረት ዝኾነሉ ምክንያት ካብ ገለጻት ዝበገሰ ኣይኮውንን። ሙሁር ኣብቲ ውድብ ናይ መሪሕነት ግደ እውን ኣለዎ። ብጭቡጥ ዘሎ ኣቂ እውን እዚ እዩ ዘሎ ::ስለዚ ሙሁር ኣይፈቱን ዝብሉ እንተይ ኣሰቡ ዝተዛረብዎ ናይ ፖለቲካ ሸቀጥ እምበር ካብ ናይ ህወሓት ወያኔ ባህሪያት ዝፍልፍል ኣይኮነን። ኮይኑ ውን ኣይፈልጥን ::

ነዚ ኣሳብ መራኅዲ መራሕቲ ህወሓት ምሁራት ኣይፈትውን ማለት ባዕሎም እውን ኣይፈትውን ዝብል ኣምር ስለ ዘለዎ ነንባዕሉ ዝቃረን ኣሳብ እዩ። ስለ ዝኮነ ተቐባልነት ዮብሉን። ካሊእ ህወሓት ኢህወዴግ ካብ ደርጊ ቐፂሎ ናይዛ ሃገር እዚኣ ስሙይ ፀላኢ ድክነትን ድንቁርናን ከም ዝኮኑ ጠንቂቒ ዝፈልጥ ውድብ እዩ። ህዝብና ካብ ድሕረትን ድንቁርናን ንክላቕቕ ድማ ህዝቢ ክምሃር ገና እቲ ውድብ ብዕሸሉ እናሃለወ እውን እናፈፀሞ ዝመፀ ውድብ እዩ። ኣብቲ ውድብ ዝተፀምበሩ ተጋደልቲ ክመሃሩ፣ህዝቢ ደቁ ከምህር መሪሑ።

ድሕሪ ውድቀት ደርጊ እውን አብዛ ሃገር አብ ዝሓለፉ አሸሓት ዓመታት ታሪኽ ኢትዮጵያ ዘይተርአየ ምዕባለ ካብ አፀደ ህፃናት ጀሚሩ ክሳብ ላዕለዎት ትካላት ናይ ትምህርቲ መሰረተ ልምዓት ብምስፍሕፋሕን ሰብ ሞያ ምስ ናውቲ ብምምላእ ህዝብና ካብ ድሕረትን ድንቁርናን ብምልቓቕ ሕዳሰ ክልልናን ሃገርናን ንምርግጋፅ ዝጭበጥ ውፅኢት ዘረጋገፀ ውድብን አብ ምርግጋፅ ዝርከብን እዩ። እዚ ድማ ሱቕ ኢሉ ከም እሳተ ጉመራ ብሃንደበት ዝተፈጠረ እንተይኮነስ ብቡሱል አመራርሓ ህውሓት/ኢህወዴግ ዝተፈጠረ እዩ። ሕዚ ኣብዛ ሃገር ልዕሊ 20 ሚሊዮን ዜጋታት ኣብ መአዲ ትምህርቲ ይርከቡ አለው። እዚ ብጣዕሚ ታሪካዊ እዩ። ስለዚ መራሕቲ ህውሓት/ኢህወዴግ ሙሁራት ኣይፈትውን ዝብል ከንቲ ውዳሴን ኣብ መሬት ዘሎ ጥረ ሓቂ ዝቃረንን እዩ። መራሕቲ ህውሓት ዝፀልኡ ድንቁርናን ደንቆሮ አተሓሳስባን እምበር ሙሁር ኣይፀልኡን። ስለዚ ዶ/ር አረጋዊ ዝሃብዎ ሓሳብ ጠሚርካ እንትርእ ተቐባልነት ዘይብሉ ናይ ተስፋ ዝቆረፀ ምውታን ፖለቲከኛታት አተሓሳስባን ርኢቶን እዩ ዝከውን ዘሎ።

ዶ/ር አረጋዊ በርሀ ኣብ ዝተፈላለዩ ፀሓይ ዝተፈላለዩ ዝተሰሓሓቱ ርኢቶታት ምሃቦም ዕድሎም ግዲ ኮይኑ ዝለመድዎ ጉዳይ እዩ። ካብቶም ልዕል ክብሉ ዝተጠቐሱ ሓሳባት ብተወሳኪ ካልኦት ግጉያት ሓሳባት እውን ወርቂሮም እዮም።

መንግስቲ ኣብ ሃይማኖት ኢድ አእትዮ እዩ ዝብል ሓሳብ እውን ኣንፀባራቓም እዮም። እዚ ክብሎም ዝከኣሉ 6ይ ናይ ኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተክርስቲያን ጳጳስ ሲመት አተሓሒዞም ዝሃብዎ እዩ። ኩላትና ከም እንፈልጦ ናይ ኢፌዴሪ ህገ መንግስቲ ናይ ሃይማኖት ማዕርነት፣ነፃነት ከምኡ እውን መንግስቲን ሃይማኖትን ዝተፈላለዩ ከም ዝኮኑ ኣብ ዓንቀፅ 11ን ከምኡ እውን 27 ብግልፂ ተደንጊጎም እዮም። መንግስቲ ኣብ ሃይማኖት ጉዳይ ኢድ አእታውነት የብሉን እንትብሃል እገለ ዝባሃል ጳጳስ ይሸየም እቲ ካሊእ ድማ ይትረፍ ዝብል ስልጣን የብሉን ማለት እዩ። እዚ ናይ ምውሳን ሓላፍነት ናይ ሃይማኖት መራሕቲን ኣመንቲን ከምኡ እውን ናይ እግዝኣብሄር ሰራሕን እዩ። ስለዚ መን ጳጳስ ይኹን መን ይመረፅ ዝብል ጉዳይ ኣንድም ናይ እምነት ትካላት መራሕተን መንፈሳዊ ኣገልግሎት ማእከል ገይረን ዘካይደኦ እምበር ኣብ መንግስቲ ሰናይ ድሌት ዝምስረት ኣይኮነን። ስለዚ መንግስቲ መን ይመረፅ ኣይመረፅ ስልጣን የብሉን። ፍልጠት እውን የብሉን። ድሌት እውን የብሉን ። ክህልዎ ዘገድዶ ናይ ሞራል ሕጊ እውን የብሉን። እዚ ጉዳይ ዝፍፀም ብሃይማኖታዊ ህግጋት ጥራሕ እዩ።

ብዛዕባ 6ይ ናይ ኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ተዋህዶ ቤተ ክርስቲያን እውን ነፃነቱ ሓልዩ ዝተፈፀመ ፣ንጳጳስነት ካብ ዝተሓፀዩ ብሕጊ ቤተ ክርስቲያን ዝፍቀደሎም መረፅቲ ኣብዝሓ ድምፂ ዝረከቡ ጳጳስ ከም ዝተመረፁ ኢና በኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቤተ ክርስቲያን ዝተገለፀ ዜና ሰሚዕና። ካብዚ ወፃኢ ዝተገበረ ነገር ኣይሰማዕናን። ኣይረኣይናን። ዘይረኣይና ድማ ኣይንምስክርን። ዘይረኣይና

እንተመስኪርና ድማ ሓጥያትን ወንጀልን እዩ ዝኸውን ዘሎ። ብስሩ ቤተ ክርስቲያን እውን ንመሰላ ናብ ድርድር ትኣቲ እያ ኢልካ ምውሳድ ኣግባብነት የብሉን። ዶ/ር ኣረጋዊ በርሀ ግን ብመንግስቲ ኢድ ኣእታውነት ምፍፃሙ ካብ ምግላም ብተወሳኪ ንምንታይ ዳግም ትግረዋይ ተመረፀ ዝብል ሓሳብ እውን ድርጉሖም እዮም።

ብመሰረቱ ዶ/ር ኣረጋዊ በርሀን ናይ ግንቦት ሸውዓተ ናይ ጥፍኣት ሓይሊታትን ብዛዕባ ኢትዮጵያውነት ንስሙ ይዝምሩ እሞ ደሓር ድማ ናብ ብሄር፣ ዓሌተ ዘመድ ምቕፃር ድማ ኣንክባሊሎም ይምለሱ። እቲ ዝተለከፈ ዝርኣዊ ኣተሓሳስቦም ይውሕሎም። ናብቲ ዋና ጉዳይ እንትመፅእ ዋና ነገር እዞም ዝተመረፀ ጳጳስ ንምንታይ ትግረዋይ ኮኑ ዝብል ናይ ድምፂ ዝሃቡ ወገናትን ከምኡ እውን ብናይ ኢትዮጵያ ኦርቶዶክስ ቋንቋ ናይ እግዝኣብሄር መንፈሳዊ ስራሕ ኣነ እዩ ዝፈልጥ ኢልካ ምቕዋም እዩ። ብውልቀይ ዋና መመዘኒ ክኸውን ዘለዎን ዝመስለኒን መንፈሳዊ ኣገልግሎትን ሃይማኖታዊ ቅድስናን ምስኡ ድማ ብቕፃትን እዩ። ስለዚ መመዘኒ ብሄር ማእከል ዝገበረ ኣይኮነን።

መንፈሳውያን እንተኣሞኖምሉ ኣይኮንን ካብ ሓደ ብሄር ካብ ሓደ ገዛ እውን እንተኮኑ ዝገርም ኣይኮነን። ነውሪ እውን ኣይኮነን። ብተወሳኪ ትግረዋይ ዳግም ኣይምረፅን ዝብል ሕግጋት እውን የለን። ስለዚ ብሓደ ወገን መንግስቲ ኢዱ ከም ዝሓወሰ ኣምሲልካ ኮሓሒልካ ምቕራብ ኣመንቲ ግጉይ ምስሊ ክሕዙ ንምግባር ዝዓለመ ሰይጣናዊ ኣታሓሳስባ እዩ። እዚ ድማ እቶም መንፈሳውያንን ከምኡ እውን ኣመንቲ ኣፀቢቆም ስለ ዝፈልጥዎ ንርኩስ ኣተሓሳስባ ዶ/ር ኣረጋዊ ቀልቢ ዝህቡ ኣይኮነን። ብመሰረቱ ኣሸምባይ ካብ ዓድና ዝመፀ ሃይማኖት መራሕቲስ ካብ ካሊእ እንተመፂኦም እውን እቲ መመዘኒ ካበይ መፀ እንተይኮነስ ቅድስንኡ እዩ። እዚ ድማ ዝነበረ፣ ዘሎ፣ ንቕድሚት እውን ዝህሉ እዩ። እቲ ጥረ ሓቂ ግን ሃይማኖት ሸፋን ብምግባር ትርፊ ንምውርራድ ዝግበር ናይ ዝከሰሩ ፖለቲከኛታት ዝጥቀምሉ ኣረጊት ብልሓት ስለ ዝኮነ ንዓና ዝገርመና ኣይኮነን።

ካሊእ ዶ/ር ኣረጋዊ ኣብ ቃለ ማሕተቶም ካብ ዝሃብዎ ፍፁም ግጉይ ርኢቶ እቲ ብሉፅ መራሒና መለስ ብዘርኣዊነት ዝተለከፈ መራሒ ነይሩ ዝብል እንትኸውን ናይዚ መግለፂ ድማ ሓደ ዝርኣውነት ዝብል ኣተሓሳስባ ምስ ፀቢብ ብሄራውነት ዝተተሓሓዘ ብምዃኑ ኣይተ መለስ ብሄራዊም ኣብ ዝነበርሉን ኣብ ናይ ቃልሲ ጉዕዞምን « ነፃ ናይ ትግራይ ሪፓብሊክ » ክምስረት ኣለዎ ዝብል ናይ ምንፃል ዓላማ ብምሓዝ ካብቶም ናይዚ ሓሳብ እዚ ዘመርቲ ዝነበሩ ዋና ተዋሳኢ

ነይሩ ዝብል መከራከሪ ሓሳብ ብምቕራብ ምስ ናይ ሓዚ ኢ.ፌ.ዴ.ሪ ሕገ-መንግስቲ ዝሰፈረ ዓንቀፅ 39 በምዝማድ ዝቐረበ እንትኸውን እቲ ካልኣይ ናይዚ ተወሳኪ መከራከሪ ሓሳብም ድማ «እንኳን ወርቅነቱ ብተግባር ካብ ዝተፈተነ ህዝቢ ትግራይ ተፈጠርኩ» ኢሎም ኣብ ናይ ህወሓት ልደት በዓል ተዘራቦም እዮም ዝብል እዩ። እዚ ድማ ናይ ዘርኣውነት መግለጺ ምስክር እዩ በምባል እዮም ኣቕሪቦም። እዞም ብዶ/ር ኣረጋዊ በርሀ ዝቐረቡ ሓሳባት ንብሉፅ መራሕና ኣይተ መለስ ዜናዊ ናይ እማን ብሳይንሳዊ መንገዲ እንተድኣ ተራእዮም ዘርኣዊነት ዘብሉዎም ድዮም? ዘርኣዊነት እንትበሃል ከ ትርግሙ እንታይ እዩ? ዝብል ብምርኣይ ንዶ/ር ኣረጋዊ ዝሓሰብዎ ሓሳብ በብርዕይ ክምክት ክምከር።

ዘርኣውነት /racism/ ብናይ መዝገብ ቃላት ትርጉሙ እንትርኣ ብቐለም፣ወይ ብዘርኣ ዝብገስ ኣፈላላይ መሰረት በምግባር ንባልካ ዝሓሸ ገይርካ በምግማት ነቲ ካለእ ምንጻቕ፣ምጭቓን፣ትሕት ኣቢልካ ምርኣይን ከክም ኩነታቱ ድማ ኣብ ትሕቲ ቁፅፅርካ ምግባር ማለት እዩ። ናይ ከምዚ ዓይነት ዘርኣውነት ተግባር እውን እንተተነ ኣብ ሓደ ሃገር ውሽጢ ኣብ ዝርከቡ ዝተፈላለዩ ኅሳታት፣ነገዳት፣ወይ ዘርኣ ወይ ድማ ብዘርኣ፣ዓሌት፣ቐለም ብዝመሳሰሉን ካልኦት ምክንያታትን ተጎዘዙ ኣፈላላይ በምፍጣር ዝፍፀም እዩ። እዚ ከምዚ ዓይነት ርኩስ ኣመል ካብ ናይ ሃገራት ተመኩሮ እንትረኣ ኣብ መንጎ ፀለምቲን ፀዓዓን ብቐለም ክፍፀም ፀኒሑ። ሓዚ እውን መሊኡ ዘይተቐረፈ ኣብ እግሪ ኩዕሶ ተፀዋቲ እንተይቀረየ ሓለ-ሓሊፉ እንተንፀባረቐ ዝርከብ እዩ። ካብዚ ሓሊፉ ብቋንቋ ባህሊን ምክንያት ብምግባር እውን ናይ ዘርኣውነት ተግባራት ዝፍፀመሎም ኩነታት ብዙሓት እዮም።

ናብ ናይ ሃገርና ጭቡጥ ኩነታት እንትንምለስ ኣብ ሃገርና ብሄራዊ ጭቆና ከነግስ፣ብሄርን ብሄረሰባትን ህዝብታትን ብቋንቋኦም ከይዛረቡን ብመንነቶም ከሓፍሩን ዝገብሩ ንገሊኡ ኅይታ ንገሊኡ ድማ ባርያ ገይሮም ዝገዝኡ ገዛእቲ ደርቢ ምንባሮም ንዶ/ር ኣረጋዊ በርሀ ይኩን ነቲ ካለእ ዝሕበኦ ኣይመስለኒን።«ሓንቲ ሃገር፣ሓንቲ ቋንቋ፣ሓንቲ ሃይማኖትን ሓንቲ ባንዴራን » ብዝብል ናይ ገዛእቲ ውዲት «ኢትዮጵያ ናይ ብሄር ብሄረሰባትን ህዝብታትን ማዕከር» ዝነበርታሉ ኩነታት ከም ዝነበረ ኣሸንኳይ ንናይ ሃገርና ህዝቢ ንዓለም እውን ኣብ ኣደባባይ ዝተኮለፀ ሓቂ እዩ ነይሩ።

ህወሓት/ኢህወዴግ ብሓፈሻ መለስ ይኩን ብዎቱ ድማ ብፍላይ ብረት ኣልዒሎም ናብ ዕጥቃዊ ቃልሲ ዝወፀሉ ምክንያት እውን ኣብ ሃገርና ዝነበረ ብዝተፈላለዩ መልክዑ ዝግለፅ ኣድልዎን ብሄራዊን ደርባውን ጭቆና ተማሒው ክድርብ ብምግባር ኣብ ክንድኡ ህዝባዊን ዴሞክራሲያዊን መንግስቲ ንምምስራት እዩ። ህዝቢ ትግራይ ኮነ ካልኦት ኢትዮጵያውያን ካብቲ ተኣሲሮምሉ ዝነበሩ ናይ ባርነት ኣርዑት ንክላቐቐ እዮም ከቡር መስዋእቲ ከፊሎም፣ኣካሎም ኅዲሎም።

ፍረ ቃልሶም ውዕኢታዊ ዝኸውን ድማ እቲ ህዝቢ ኣፈሙዝ ኣልጂሉ ንክቃለስ ዝገበርዎ ተበራዕቲ ሕቶታት እንትምለስሉ እዩ። ሓደ ካብቶም ናይቲ ህዝቢ ተባራዕቲ ሕቶታት ድማ ብሄራዊ ጭቆና ምውጋድ ኣብ ክንድኡ ድማ ናይ ብሄር፣ብሄረሰባትን ህዝብታትን መሰል ግርሰ ውሳኔ ክሳብ ምንፃል እንተይተገደበ ሕገ መንግስታዊ ውሕስና እንትረክብን ብተግባር እውን እንትረጋገፅን ጥራገሕ እዩ። መለስን ብዎቲን እዚ ንምግባር ደርጊ ኣውዲቕም ኣብ መቐብር ስርዓት ደርጊ ድማ ኣብ ሰናይ ድሌትን ፍቃድን ብሄር ብሄረሰባትን ህዝብታትን ኢትዮጵያ ዝተመሰረተት ዲሞክራሲያዊት ኢትዮጵያ ተፈጠራ። ኢትዮጵያ ናይ ውሑዳት ብሄርን ብሄረሰብን ህዝብን ሃገር እንተይኮነትስ ናይ ኩሎም ብሄር/ብሄረሰባትን ህዝብታትን ሃገር ከም ዝኮነት ፣ናይዚኦም ታሪክን ክብሪን ሓዲግካ ብዛዕባ ሃገር ምዝማር «ተራ ዕውልና» ምኳኑ ፅኑፅ መርገፂ ምትሓዝ የድሊ። ስለዚ ብሄራዊ ጭቆና ምውጋድን ናይ ብሄርን ብሄረሰባትን ህዝብን ሙሉእ ውሕስና ዘለዎ ስርዓት ምህናፅ ንመለስ ኮነ ብዎቲ፣ንህወሓት ኮነ ኢህወዴግ ዘውቅስ እንተይኮነስ ዘኩርዕ ናይ ፖለቲካ ስራሕ እዩ።

ኣፈላላይ/ብዙሕነት/ በኣግባቡ ምትእንጋድ ከም ናይ ጥፍኣት መንገዲ ዝረኡ ዝነበሩ ሓይሊታት ቡዙሕነት ብኣግባቡ ምትእንጋድ ፅባቕ ሃገር ከም ዝኮነ ፣ኣብ ቡዙሕነት ሓድነት ከም ዘሎ፣እቲ ሓድነት ዝምስረት መንነት ብምጭፍላቕ እንተይኮነስ ቡዙሕነት ከተኣናግድ ዝክእል ፌዴራላዊ ስርዓት ብምምስራት ከም ዝኮነ፣ካብዚ ወፃኢ ንምካድ ምሙኳር ድማ ሃገር ንሓዋሩ ዝብትን ከም ዝኮነ ናይ 20 ዓመታት ተመክሮናን ናይ ቅድሚኡ ዝነበረ ተመክሮን ብንፅፅር ኣምሂሩና ኣሎ።

መለስ ህዝቢ ትግራይ ይኹን እቲ ካሊእ ብማዕረ፣ማዕረ ዕድል ተፈጠርሎም ግርሶም ብግርሶም ከመሓድሩ፣ኣብ ናይ ባዕሎም ጉዳይ ባዕሎም ክውስኑ ፣ኣብ ናይ ሓባር ጉዳይ ድማ ብሓባር ክውስኑ ዝተቃለሰ ብተግባር እውን ክኸውን ዝገበረ ብለፅ መራሒ እዩ።

ስለዚ ናይ ዶ/ር ኣረጋዊ ሓሳብ ዘርእዊ ነይሩ ዝብል ዝቕንጠወ ብዓይኒ የብለይ ስኒ የብለይ ዝቐረበ ፣ኩሎም ህዝብታት ኢትዮጵያ እውን ብክርሶም ዘይቅበልዎ ብሓፈሻ ድማ ዝርእውነት ማለት እንታይ ማለት እዩ ዝብል ትርጉም እውን ብኣግባቡ ካብ ዘይምርዳእ ወይ ድማ ብምጥማም ዝቐረበ ናይ ፍንፋናት ፖለቲካኛታትን ናይ ዓቂታይ እኩብ ዜማ ዘይብሉ ድርባይ መዝሙርን እዩ። ንመለስ ኩሉ ብሄር ብሄረሰብን ህዝብን ናቱ እዩ። ኣብ መለስ ኣድልዎ ኣይነበረን። ንመለስ ብዘርእኢ ኮነ ሃይማኖት ከምኡ እውን ዓሌት ምፍልላይ ዝብሃል ኣተሓሳስባ ቦታ የብሉን። ካብ ህዝቢ ዝተፈጠረ፣ንህዝቢ ዝተፈጠረ፣ንህዝቢ ካብ ዕድመ ንእስነቱ ክሳብ መስዋእቱ ሓንቲ ግራም ጉልበት እውን እንተይቆጠበ ከም ሰብ እውን እንተይ ኣዕረፈ ዝሓለፈ በለፅ ህዝባዊ መራሒ እዩ ነይሩ። ንመለስ ህዝቢ ማለት ህዝቢ ትግራይ፣ህዝቢ ኢትዮጵያ፣ህዝቢ ኣፍሪካ ብሓፈሻ ድማ ህዝቢ ዓለም እዩ። ንናይ ህዝቢ ረብሓ ዶብ እንተይሓፀሮ ዝሞኑተ መራሒ እዩ። እዚ ናይ ዶ/ር ኣረጋዊ

በርሀ መጠቀንታ ሐሳብ አይገልጽም። ህዝቢ እውን ከምኡ ዝብል አረኣኢያ የብሉን። በሂወት ኣብ ዝነበረሉ ይኹን ድሕሪ መስዋእቱ ዝተርእየ ምስክርነት እውን መለስ ክሳብ ክንደይናይ ኣብ ልቢ ህዝቢ ዝኣተወን ዝተፈቐረን መራሒ ከም ዝነበረ እዩ ዘርኢ።

ምስዚ ተተሓሔዙ ዕኩድ ርኢቶኦም ናይ ዶ/ር አረጋዊ በርሀ «መለስ እንኳን ካብ ህዝቢ ትግራይ ተፈጠርኩ ኢሉ ምዝራቡ ዘርኣውነት »እዩ በምባል እቲ ቅዱስ መደረ ናይ መለስ ከም ጌጋ ገሊፀምዎ እዮም። ብናተይ እምነት ገበነኛ ዶ/ር አረጋዊ በርሀ እምበር መለስ ኣይኮነን። ንምንታይ ? ዝብል ንርኡ። ህዝቢ ትግራይ ኣብ ልዕሊኡ ዝነበሩ ዝተፈላለዩ ወፅኦታት ጉሒፉ ንምድርባይ ምስ መሪሕ ውድቡ ህወሓት ተሓቐፉ ኣብ ልዕሊ ደርጊን ካልኦት ፀላእቱን ታሪካዊ ቃልሲ ኣካይዱ ታሪካዊ ዓወት ድማ ሓፊሱ እዩ። እቲ ህዝቢ ውላዱ ኣንፃር ደርጊ ንከወፍር መሪቕ ሰንይዎ። ውልዱ ናብ ቃልሲ እንተውፍሮም ከም ወራድ መርዓ እናጎየለ ፣ጥይት ብግንባርኩም እምበር ብሕቕኩም ዝበሃል ከይወቕዓኩም እናበለ ዓሊሉ ዘውፈረ ህዝቢ እዩ። ኣብ ዓዲ ደጀን ኮይኑ እውን ንውድቡ በፅጥቂ፣ በስነረቂ ብካልኦት መዳያትን ግቡኡ ዝፈፀመ ህዝቢ እዩ።

ጥምየትን ፀላእቲን እናባሳበስዎ እናሃለው ሸብረክ ዘይበለ ህዝቢ እዩ። ካብ ጥሚት ብተወሳኪ ኣብ ልዕሊኡ ሰማያውን ምድራውን ቁምብላታት እንትዘንቡ ድምብርፅ እንተይበለ ድፋፅ ደርጊ ብቐላፅው ክቐብር ሓያሎ ፈታናታት ሓሊፉ እዩ። ሂወቱ ገቢሩ። ኣካሉ ኅዲሉ። ኩሉ ነብሱ ንቲ ውድብ ዘህገረ ህዝቢ እዩ። ደሙ ከም ውሕጅ እናፈሰሰ በቲ ደሙ ንፀላእቲ ውሕጅ ኮይኑ ወሲድዎም። «ዓሳ ንምዝፋፍ ባሕሪ ምንፃፍ» ኢሎም ዘርኡ ክብርሱ እንትፍትኑ ኣብ ሓውዜን «ናይ ትግራይ ሂሮሽማና ናጋሳኪ » እንተካይዱ ብአረሚናዊ ግብርም እንተይተተደናገፀ ምስ ውድቡ ኮይኑ ደርጊምዎም።

እቲ ህዝቢ ደርጊ ኣብ ልዕሊኡ ብዘብሎም ዝነበሩ ንክትገልጹም ብጣዕሚ ዘስከሩኩሉ ግፍዕታት እንተይተምበርኩክ ንደርጊ ይኹን ንናይ ደርጊ ባንዳታትን ካልኦት ሓይሊታትን መኪትዎም። ካለእስ ይትረፍ ፀጉሮም ዝሰየቡ ሸማግለ ዓዲታት እውን «ማናእሳይ ኢና፣ ሕደጉና ምስ ደርጊ ክንፋለም ኢና ፣ናብ ታዕሊም ክንወርድ ኢና ፀጉርና ብዕድመ ምክንያት ዝሰየበ እንተይኮነስ ከም ዓፅዓ ቡተይ ቁሩሓት ኮይና ስለ ዝተፈጠርና እዩ » በምባል ኣንፃር እቲ በላዒ ሰብ ስርዓት ደርጊ ንክፋለሙ ዝተንቀሳቀሰሉ ኩነታት እዩ ነይሩ።

እቲ ብጣዕሚ ዝገርሙ ቅያታት ዝሰርሐ ህዝቢ « እንኳን ካብካ ተፈጠርና » ኢልካ ምዝራብ ኣብ ኣደባባይ ህዝቢ ትግራይ ሰራሒ ታሪክ ከም ዝኮነ ምምስካርን ምግላፅን ከመይ ኢሉ እዩ ነውሪ ዝከውን? እቲ ነውሪ እማ እቲ ህዝቢ ትግራይ ዝፈፀሞ ታሪክ ዓው ኢልካ ኣብ ኣደባባይ ዘይምግላፅ

እዩ። እዚ ድማ ንዶ/ር ኣረጋዊን ከምኡ ዝመሰሉ ዝደስከሉ ዝጥምት እዩ። ብናተይ እምነት ንህዝቢ ትግራይ ዝሰርሖ ታሪኽ ንምምስካር « እንኳን ካብካ ተፈጠርና » ኢልካ ምዝራብ ነውሪ እዩ ኢልካ ምግላፅ ካብቶም ትግሊ ንህዝቢ ትግራይ ብኣፈጠሩ ዘድመይዎ ፀላእቲ ዝተፈለዩ ገይረ ንዶ/ር ኣረጋዊ በርሀ እውን ኣይሪኦን።

ካብዚ ብተወሳኪ መለስ « እንኳን ካብካ ተፈጠርና » ኢሉ እንትዛረብ ካሊእ ህዝቢ ኣብ ድርጊ ምድምሳስ ኣስተዋፅኦ ኣይገበረን ኣይበለን። ካሊእ ህዝቢ ሰራሒ ታሪኽ ኣይኮነን ኣይበለን። ኢሉ እውን ኣይፈልጥን። ከምዚ ዝበለ ኣመል ብፍፁም ዝቐርቦ መራሒ ኣይነበረን። እቲ ካሊእ ህዝቢ ከ ንሃስ ወይ ብሪ ማለት ድዩ ዝብል በዶ/ር ኣረጋዊ ዝቐረበ ኣሳብ መለስ ይኹን ህወሓት/ኢህወዴግ ከምኡ ኣይበሉን። እዚኣ ንበሃሊኣ እያ ትምልከት። ንዶ/ር ኣረጋዊ ማለተይ እዩ። ካብዚ ወፃኢ ንመለስ ብዘይኮነ መንገዲን ብዘይራከብ ኣሳብን « ዘርኣዊ » ነይሩ ዝብል ዘይናቱ ታርጋ ምጥባቕ ጌጋ እዩ። ብካሊእ ኣበሃህላ ዘይምክኑይ /Non-causa Pro-causa/ እዩ ዝኸውን ዘሎ።

ካሊእ ዶ/ር ኣረጋዊ በርሀ ብኣንደብቶም ዘልፀገዎ ኣሳብ ህዝቢ ትግራይ በቲ ሓዚ ዘሎ ስርዓት ኣይተረብሐን። ብስፍን እውን ኣብ ዓፈና እዩ ዝርከብ ዝብል ኣምር ዘለዎ ዝተሃብዎ ርኢቶ እዩ።

ናይ ህዝቢ ትግራይ ተረባሕነት ብዝምልከት ካብ ባዕሉ እቲ ህዝቢ ንዓቕብ መስካሪ ዘድልዮ ኣይኮነን። እቲ ህዝቢ ከምኡ ዓይነት ምስክርነት የብሉን። እቲ ህዝቢ ሳላ ቃልሱን ሳላ መሪሕ ውድቡን ሓዚ እውን ኣብ ካልኣይ ምዕራፍ ምስ ድክነት ዘካየድ ዘሎ ኩናት ሰጢሙ ብምቕላስ ድክነት ንክቐብር ተደራራብቲ ዓወታት ብምምዝጋብ ቀብሪ ድክነት ብጎይላ ልምዓት ክቐብር ይረባረብ ኣሎ። ህዝቢ ትግራይ ከምቲ ካሊእ ኢትዮጵያዊ ህዝቢ ናይ ሃገርና ሕዳሰ ንምርግጋፅ ብጥሙር ቀላፅሙ ኣብ ምርብራብ ዝርከብ ህዝቢ እዩ። እቲ ውድብን መንግስትን እውን መሪሕ ተርኡ እናተፀወተ ይርከብ ኣሎ።

ስለዚ ብማሕበራዊ መዳይ ብትምህርቲ ካብ ኣፀደ ህፃናት ጀሚሩ ክሳብ ላዕለዎት ትካላት ትምህርቲ ናይ ትምህርቲ መሰረተ ልምዓት ተዘርጊሖምሉ ተጠቓሚ ኮይኑ ኣሎ። መንግስቲ ድክነት ክውገድ ዝክእል ዝተምሃረ ዜጋ እንትፍጠርን ናይ ድንቁርና ድክነት እንትውገድን ምዃኑ ፅኑዕ እምነት ብምሓዝ እቲ ንዘመናት ጨና ትምህርቲ ሓሪምዎ ዝነበረ ህዝብና ኣብ ድሕር ቤቱ ናይ ፍልጠትን ምርምርን ማዕከናት ዝኮኑ ኣብያተ ትምህርቲን ናውትን ከምኡ እውን ሓይሊ ሰብን ሰለ ዝተሃነፀሉን ዝተማለከሉን ሓዚ በተን ዝረከበን ትምህርታዊ ታዕሊማት ኣነፃፂሩ ብምውቃዕ ንሰራውር ድክነት ከነቓንቓ ጀመሩ ኣሎ። እዚ ሱቕ ኢሉ ዝመፅእ እንተይኮነስ ካብ ሓደ ንልምዓት

ቆሪፁ ዝተልዓለ ውድብን መንግስትን ልምዳታዊ ኣተሓሳስባን ተግባራዊነትን ባህሪን ዝፈልፈለ እዩ።

ካለእ ናይ ማሕበራዊ ልምዳት ጥዕና ዝምልከት እዩ። መፍረዩ ዜጋ ክፍጠር እንተኮይኑ ጥዕና ዝተሓለወ ክኸውን ኣለዎ። እዚ ንምግባር ድማ ብዋናነት ምክልካል ማእከል ዝገበረ ናይ ጥዕና ፖሊሲ ብምቕራፅ ሓፍሽ ጥዕና ዝተሓለወ ክኸውን ኣክኢሎዎ እዩ። ምስዚ ተተሓሒዞ ናይ ጥዕና ኤክስቴንሽንና ናይ ኤክስቴንሽን ሰራሕተኛታትን፣ናይ ጥዕና ክሊኒካት፣ጥዕና ጣብያታትን ሆስፒታላትን መሰረተ ልምዳት ብምስፍሕፋሕ ሰብ ሞያ ብምምዳብ ናይ ህዝብና ጥዕና ሕልው ክኸውን ተገይሩ እዩ። ስለዚ ክምቲ ቀደም «ንፍዮ ከይኩርያ ተባሂሎ » ብድሑር ኣተሓሳስባ ህፃናት ዝቐፀይሉ እንተይኮነስ እቲ ኩነታት ተቐይሩ ህዝብና ጥዕና ዝተሓለወ መፍረያይ ሓይሊ ዝኮነሉ ኩነታት እዩ ተፈጠሩ ዘሎ። እቲ ቀንዲ ፀገም እምብኣር እዚ ዘይምርዳእ ወይ እውን ንክረደኣካ ድልው ዘይምኳን እዩ እቲ ፀገም።

ብቑጠባ መዳይ እውን ህዝብና ተረብሓይ ዝገበረ ናይ ገጠር ሕርሻ ፖሊሲ ህዝብና ካብ ድክነት ንክላቕቕ ኣብ ኢድ ናብ ኣፍ ዝነበረ መነባብርኡ ክልወጥ ብዝተገበረ ምንቅስቃስ መጠን ድክነት ክወርድ ክኢሎ ኣሎ።እቲ ሓረስታይ መነባብርኡ ንክልወጥ ዘክእሉ ምርምራትን ናይ ኪኢላታት ደገፍን ተገይርሎ ሕዚ ኣብ ክልልና ዓወታት ይምዝገብ ኣሎ።መፍረያይነት ንክሕይል ህዝብና ናይ እታወታት ኣድላይነትን ረብሓ ተረዲኡ ክወስድ ብዝተገበሩ ዓዕርታት ዝርእ ለውጢ መጂኡ ኣሎ። ኣብ ምዕፃፍ ምህርቲ እውን ብተመሳሳሊ ፡፡ ኣብ ዓመት ዝኖሩ ተፀቢካ ምህርቲ ንምፍራይ ዝገበር ዝነበረ ኣታሳሰባ ብምስባር ኣብ መስኖ ወይ ማይ ባንኪ ተጠቂሙ ኣብ ልምዳት መስኖ ዝሳተፈሉን ተጠቃሚ ዝኮነሉን መንገዲ ተፈጠሩ ዓወታት ምምዝጋብ ተካኢሎ ኣሎ።

እቲ ገጠር ማእከል ዝገበረ ምንቅስቃስ ነቲ ገጠር ጥራሕ ተጠቃሚ ዝገብር እንተይኮነስ ነቲ ናይ ከተማ ህዝቢ እውን ተጠቃሚ ዝገብረሉ ኩነታት ተፈጠሩ ኣሎ። ካብዚ ብተወሳኪ ናይ ከተማ ህዝብና ተጠቃሚ ዝገብር ናይ ደቀቅቲን ኣናእሽተይን ትካላት ፖሊሲ ወጂኡ ብተግባር እውን ኣብ ዕለታዊ መነባብር ህዝብና በቢ ጊዚኡ ለውጥታት ተመዝጊቡ ኣሎ።ብሓፈሻ ኩሉ በቢ ብርኩ ዝርከብ ሕ/ሰብና ተጠቃሚ ዝገበረን በዝበለፀ ተጠቃሚ ዝገብር ፖሊሲ ሳለ ተሓንፀፀ እነሆ ኣብ ተግራይን ህዝቢ ተግራይን እውን በኢኮኖሚያዊ መዳይ ተጠቃምነቱ ተረጋጊፀ ኣሎ።ስለዝኮነ እውን ትግራይን ህዝቢ ትግራይን ድክነት ነበረ ክገብሩ ካብ ምርብራብ ሓሊፎም ብተግባር ዝርኣ ዓወት ምምዝጋብ ጀሚሮም ኣለው። መጠን ድክነት እናቀነሰ ይርከብ። ንቕድሚት እውን ብዝበለፀ ንምቅናስ ዘክእል ጥጡሕ ኩነታት ተፈጠሩ ኣሎ።ብትእምት ይኩን ብሰብ ሃፍቲ ኣብቲ ክልል ዝካየድ ዘሎ ኢንቨስተመንት እውን ዘበራትዕ ምኳኑ ምርዳእ የድሊ።

ብፖለቲካዊ መዳይ እውን ህዝብና በቅጥታ ይኩን በተወከለቱ ዝሳተፈሉ ዲሞክራሲያዊ ስርዓት ተሃኒፁ ኣሎ። እቲ ህዝቢ ዝህንቀዎ ዝነበረ ናይ ነዊሕ ዘመን ቃልሱ ብተግባር ተረጋጊፁ ናይ ስልጣን በዓል ዋና ኮይኑ ኣሎ። ኣብ ናይ ሓባር ጉዳይ ብሓባር ዝውስነሉ ኣብ ናይ ባዕሉ ጉዳይ ድማ ባዕሉ ዘመሓድረሉን ዝውስነሉን ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ስርዓት ተፈጠሩ ኣሎ። ካብ ጣብያ ጀሚሩ ክሳብ ፌዴራል ተሳትፍኡ ዘረጋገፀሉ ኩነታት ተፈጠረሉ ኣሎ። ብዲሞክራሲያዊ መሰሉ ተጠቂሙ ንዘጠቅምዎን ዘይጠቅምዎን ብካርዱ ፍርዲ ዝበሉ ዲሞክራሲያዊ መሰል ተረጋጊዕሉ ኣሎ።

ብሓፈሻ ሰብኣዊን ዲሞክራሲያዊን መሰላቱ ተረጋጊፀዎሉ ኣለው። ዲሞክራሲ ብቅጥልነት ንክምዕብል መንግስቲ ብዝፈጠሮም ዲሞክራሲያዊ ትካላት ተጠቂሙ መሰሉ ዘረጋገፀሉ ስርዓት ተፈጠርሉ ኣሎ። ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሕገ መንግስትና ናይ ህዝቢ ትግራይ ሕቶ እውን ብኣግባቡ ስለ ዝመለሰን እቲ ህዝቢ እውን ተጠቃሚ ሳለ ዝኮነ ናይዚ ስርዓት ጠበቓ ኮይኑ ኣሎ።

እቲ ህዝቢ ካብ ህወሓት ንግዳብ ካሊእ ይጠቅመኒ እንተይሉ እውን ንዝኣመኖ ክመርፅ ዘክእል ሕገ መንግስታዊ ውሕስና ዝረከበ መማረጺ ሜዳ ዝፈጠረ ስርዓት ተሃኒፁ ኣሎ። ብርግፅ ንዓረና ሓዊሱ ኣብ ሃገርና ዝርከቡ ገለ ተቃዋሚቲ ውድባት መማረጺ ዘይብሎም ምኳኖም እናፈለጡ ናይ ዲሞክራሲ መፃወቲ ሜዳ ኣይተፈጠረን ብዝብል ጉልባብ ሽም ምጥፋእ ልሙድ ኣመሎም ኮይኑ ኣሎ። ኣብ ባይታ ዘሎ ሓቂ ግን ነዚ ዝገባእ እዩ። ንምንታይ ካብ ሕጋዊ ወፃኢ ዘይንንቀሳቅስ እንተኮይኑ ናይ ዶ/ር ኣረጋዊ በርህ ሓሳብ እውን ኣብ እግሪ ኩዕሶ ፀወታ በኢድካ ሓዝካ ኅል ምቕፃር ይግባእ እዩ ዝግይነቱ ኣበሃህላ ስለ ዝኮነ ካብ ሰናይ ጊሓቱ ነዚ ኩነታት እዚ ዝፈቅድ ካብ ሕጊ ወፃኢ ዘፃውት ዳኛን ሜዳን ክህሉ ኣይክእልን እዩ መልሱ። ካብ ሕገ መንግስቲን ሕጊን ወፃኢ ስልጣን ንምሓዝ ምሕላም ጣጥኡ ብዙሕ እዩ።

ስለዚ ደሚርካ እንትርኣ ኣብ ትግራይ ለውጢ የለን ዝብል ናይ ዶ/ር ኣረጋዊ በርህ ርኢቶ ጌጋን ንፃዕዳ ርግቢት ኳክ እያ ኢልካ ምምስካርን ምምንታን እዩ። ብሓፈሻ ትግራይ እውን ብማሕበራዊ፣ኢኮኖሚያዊን ፖለቲካዊን መዳይ ብመሰረተ ልምዓት ዝርገሐ ከም ሃገራ ኣብ ብርኪ ዕቤት ከም እትርከብ ክስመረሉ ዝግብኦ ጥረ ሓቂን ዓለም እውን ዝመስከረሉ እዩ። እንተ ብዶ/ር ኣረጋዊ ዝቐረበ ሓሳብ ግን ግጉይን ብመሰረቱ ኣዕሪኻ ካብ ዘይምሕሳብን የማንን ፀጋምንን ኣነፃፃርካ ዘይምርኣይን ዝፈልፈለ እዩ። ስለዚ እቲ መልሲ ክኸውን ዝክእል “ዓይኒ እንተደኣ ዘይርኤምሉ ግንባር” እዩ ዝኸውን ዘሎ። ከም ፀሓፊ እምነት እውን ዕውር ዝበሃል እንተይረኣየ ዘይርኤ ዘይኮነስ እናረኣየ ዘይርኤ ከም ዶ/ር ኣረጋዊን ምስኦም ዝተሰለፉን ውሑዳት ቀልቢ ዘይብሎም፣ እቲ ለውጢ ንምንታይ መፀ ብምባል ነቲ ዘሎ ለውጢ ብዘይኮነ ዝምዝንዎ ፀሊም ታሪክ ዘለዎም ኣርዮሳውያን እዩም። እዚ ድማ ካብ ሓደ ካብ ደንበ ወያኔ ወያኔ ናብ ደምባ ፀረ-ወያኔ

ዝኾነ ሓይሊ ዝኣተወ ዝፀወዮ ክሳብ ዝኾነ ዝነበረ፣ንቅድሚት እውን ዝህሉ ክሳብ ዝኾነ ኣይገርመናን።

ምስዚ ተተሓሔዞ ዶ/ር ኣረጋዊ በርሀ ህዝቢ ትግራይ ተጻፊኑ እዩ ዝብልዎ ንምኳኑ ካብ ሕሉፍ ታሪኽ ከም እንርደኦ እቲ ህዝቢ ንጻፊና ኣሚን ኢሉ ዝቐበል ህዝቢ ድዩ? ታሪኽ ከምኡ ኣይነግረናን። እንታይ ደኣ እቲ ሓዚ ዘሎ ወያኔ ዲሞክራሲ ስርዓት ናይ ህዝቢ ተጠቃምነት ዘረጋገፀ መስመር እዩ። ናይ ህወሓት ጥንካረ ዝብገስ እውን ካብ መስመሩ፣ ዲሞክራሲዊ ኣመራርሓኡን ከምኡ እውን እቲ ህዝቢ እቲ ስርዓት ናተይ ኢሉ በጻል ዋና ኮይኑ ስለ ዝሓዞን እዩ ምሽጢ። እቲ ህዝቢ ነቲ መስመር ዝድግፎ ጥራሕ እንተይኮነስ በጻል ዋንኡ እዩ። ሰቡ፣አሙን እንስስኡን እዩ ናይቲ መስመር በጻል ዋና። ብጻል ዋና ዝኮነሉ ድማ ዝጠቐሞ መስመር ስለ ዝኾነዩ። ካብዚ ወፃኢ ዘሓዞ ናይ ወፃኢ ጻፊና የለን። እንተዘህሉ ነይሩ እውን ካብ ናይ ታሪኽ ድርሳናት ምርጻእ ከም ዝከኣል ነዚ ዝቐበል ህዝቢ ኣይኮነን። ህዝቢ ትግራይ ብጻፊና እንተዘምብርከክ እማ ካብ ደርጊ ንጻቕብ ዘመናዊ ኣፅዋር ዝነበሮን ማእለያ ዘይብሉ ጭፍጨፋ ዝፈፀንመን ኣይነበረን። ኣብ ባይታ ዝተርአየ ሓቂ ግን እቲ ናይ ደርጊ መርዛም ጋዝ ፣ናይ ምድርን ሰማይን ቁምብላን ብዝለጸገ ኣሕሪንዎ ደርጊ ንቲርዎ ዝነበረ ኣፅዋር ኣሕዲጉ ንደርጊ ባዕሉ ከም ዕንፀይቲ ኣንዲድዎ። ታሪኽ ኣፍ ኣውጺኡ ዝነግረና እዚ እዩ። ካብዚ ወፃኢ ውድብ ይኹን መንግስቲ መዋቕሩ ክሳብ ቁሾት ብዝፀፍን መንገዲ ስለ ዝዘርገሑ እዩ ዝብል ናይ ዶ/ር ኣረጋዊ በርሀ ኣረኣኢያ ጻይኒ፣ እዝኒ ፣ኣፍንጫ ፣ኢድን እግርን ዘይብሉ ብኹሉ መዳያት ድሑር ዝኮነ ኣተሓሳስባ እዩ ዝብል ፅኑፅ እምነት እዩ ዘለኒ። ብርግፅ ከም ወዮ ብሉፅ መራሒና ዝበሎ “ሰማይ ካብ መሬት ዝረሓቐ ኣድጊ ፍንጭራፅ ኢላ ስለ ዝረግሓቶ እዩ” ዝብል እምነት ናይ ምሓዝ መሰል ንዶ/ር ኣረጋዊ እውን መሰሎም እዩ። እቲ ሓቂ ግን እቲ ህዝቢ ጻፊና ዘይቐበልን ጻፊና ከም ዘይትሰእ ብጥላፅ ምስ መሪሕ ውድቡ ኮይኑ ዝክቕተ ህዝቢ እዩ።

ካብቶም ልዕል ክብሉ ዝተገለፁ ነጥብታት ብተወሳኺ ናይ ትግራይ ሙሁር በለፀኛ (ኣድርባይ/እዩ ብዝብል ገሊፆም ነይሮም። ናይ ብሓቂ ናይ ትግራይ ሙሁር በለፀኛ ስለ ዝኾነ ድዩ ወይስ እቲ ሓዚ ዘሎ ስርዓት ናይቲ ሙሁር እውን ጥቕምታት ስለ ዝተረጋገፀን ኣብ ምርግጋፅ ስለ ዝርከብ ብሓፊሻ እቲ ህዝቢ እውን በቢብርኩ ተጠቃማይ ዝገበረ ልምዳታውን ዲሞክራሲያዊ መንግስቲን ስለ ዘሎ ዝብል ምርኣይ ጠቓሚ እዩ።

ብናተይ እምነት ናይ ትግራይ ሙሁር ብባህሪኡ በለፀኛ ስለዝኾነ ኣንፃር ህወሓት ኢህአዴግ ኣይተልጻለን ዝብል እምነት የብለይን። ሓደ እቲ ኣብ ዝሓለፉ 20 ዓመታት ተፈጠሩ ዘሎ ሙሁር ኣብዚ ስርዓት ተፀኒሱ፣ ኣብዚ ስርዓት ተወሊዱ፣ ኣብዚ ስርዓት ድማ ተሃኒፀ ዝጻበዩ ሙሁር እዩ። እዚ እንትብል ነዚ ሓዚ ዘሎ ሙሁር ዝፈጠሮ ናይቲ ስርዓት ልምዳታዊን ዲሞክራሲያውን ባህሪ እዩ። እዚ ሙሁር እዚ እውን ዝተፈጠረ ንትምህርቲ ተረሲዑ ካብ ዝነበረ ናይ ህዝቢ ኣብራክ ዝተፈጠረ እዩ። እዚ ማለት እቲ ኣብ ወለዱ ዘይተፈጠረ ዕድል ምስቲ ናቱ ተፈጠርሉ ዘሎ ዕድል ብምምዝዛን ናይ ሰማይን መሬት ኣፈላላይ እዩ ዝርኢ። ብኻሊኡ ኣገላልፃ እዚ ሙሁር ብኣብዝሓ ካብቲ ንትምህርቲ ዘይተጻደለ ብመድሓርሓርቲ ደፋኢ ድንኩል እናተብሃለ ዝፅዋዕ ዝነበረ ህዝቢ ግን ድማ ሓዚ ሳላ ቃልሱን መሪሕ ውድቡ ናብ ጉዳና ምዕባል ዝሰጋገር ዘሎ ህዝቢ ዝተፈጠረ እዩ። ምስዚ ተተሓሔዞ እዚ ሓዚ ዘሎ ወያኔ ሙሁር ኣብዚ ብርኪ ክበፅሕ ዝኸኣለ ብዙሓት ጀጋኑ በጃ ከም ዝኾንሉ ዝፈልጥን ብምክንያት ናይ ምድጋፍን ምቅዋምን ጻቕሙ እውን ዝጻዘዘ እዩ። መስዋእቲ ስለ ዝተኸፈለ ጥራሕ እንተይኮነስ ፍረ-እቲ መስዋእቲ ካብ ናይ ባዕሉን ቤተሰቡን

ብሓፊሻ ናይ ህዝብና ጭቡጥ ኩላ መዳይ ለውጥን ብዓይኑ ይርኢ ስለ ዘሎን ባዕሉ እውን ተረባሒ ስለ ዝኮነ እዩ።

እቲ ሙሁር ቡተናፀል ይኹን ተወዲቡ ሰራሒ ክነብር፣ ክመራመር ዝገብር ስርዓት ተፈጠሩ ስለ ዘሎ እዩ። እቲ ዝምዝገብ ዘሎ ዓወት እውን እቲ ሙሁር ከም ፖለቲካዊ ኣመራርሓ፣ ብሞይኡ ኣብ ዝተዋፈሮ ዓውደ ስራሕ ብዝገብሮ ርብርብን ካልኦት ምርምራትን ዝተሳተፈሉ እዩ። ካለእ ካብቲ ሒዞ ዘሎ ዘሓሸ ዴሞክራሲን ልምዓታውን ስርዓት ወፃኢ ካለእ መማረፂ እውን ከም ዘየለ ስለዘረጋገፀ እዩ። እዚኦምን ካልኦትን ተደሪሞም እቲ ሙሁር እውን ቦቲ ሒዞ ተፈጠሩ ዘሎ ወያኔ ሃይድ ንለውጢ ዝተበገሰ እምበር ናይ ኪራይ ኣከብቲ ፖለቲካኛታት መሳወሪ ክኸውን ዝምነን ዝኣመነን ኣይኮነን። ንፖለቲካዊ ዓመፅ ይኹን ተቃውሞ ዝደፍኦ ዝኾነ ይኹን ናይ ህዝቢ ሕቶ ብወሳኔ መልኪዑ ዝተመለሰን ብቐፃልነት እውን እናተመለሰ ዝርከብን እዩ። ነዚ እዩ እውን እቲ ሙሁር እውን ኣብ ጐኒ ህወሓትን ፅላል ንምዕባል ሃገሩን ክልሉን ዝተሰለፈ። ካብዚ ወፃኢ እቲ ጅምላዊ ውንጀላ ናይ ዶ/ር ኣረጋዊ በርሀ በለፀኛ ስለ ዝኾነ እዩ ዝብል ኣሳብ ተቀባልነት የብሉን። ዝኾነ ኣይሊ ክቃወም እንተኮይኑ ንክቃወም ዘገድድዎ ብቁዓት ምክንያት ክህልው ኣለዎም። እቶም ምክንያታት እውን እንተኣሰሰ ናይቲ ህዝቢ ሕቶ ክኾኑ ኣለዎም። ካብዚ ህዝቢ ድማ ብፍላይ ናይቲ ኣብዝሓ ህዝቢ ዝኾነ ሕ/ሰብ ክፍሊ ክኮኑ ኣለዎም። ኣብዚ ሒዞ ሰዓት ነዚ ዘግድድ ኩነታት የለን። እዚ ኣብ ዘየለሉ ናይ ተቋውሞ መዝሙር ምዝማር ተቃዋምም ያ ነይሮም መበሊ ካብ ምኳን ኣሊፉ ካለእ ትርጉም የብሉን። ኣብ ሃገርና ዝርከቡ ገለ ተቃዋምቲ ኣብ ዝተፈላለዩ ጊዜ ናይ «ቀለም ወያኔ» ንኻኻይዱ እንትፅውዑ ናይ ኳክ መልእክቲ ኮይኑ ዝቐረየ እውን እቲ ቀንዱን ዓብይን ምክንያት እዚ እዩ። ስለዚ ሙሁር ትግራይ እውን እቲ ተጀሚሩ ዘሎ ለውጢ ኣጠናኸሩ ሃገሩን ህዝቡን ካብ ድክነት ንምልቓቕ ተጊሁ ዝቃለሰ እምበር ናይ መድሓርሓርቲን ክራይ ኣከብቲ ዜሮ ድምር ፖለቲካኛታት ናይ ጥፍኣት ደወል ሰሚዑ ዝሰወር ኣይኮነን። ብድምሩ በለፀኛ ንዶ/ር ኣረጋዊ በርሀን ካምኦም ዝኣመሰሉ ናይ ጥፍኣት ተሰፊኛታት ዝምልከት ይኸውን። ንዓና ግን ፈፂሙ ዝምልከት ኣይኮነን። ንሕና ኣብ ከምዚ ዝበለ ናይ ጥፍኣት ጥምቀት የለናሉን። ንሕና ከም ሙሁራት ዝርኣዩ ናይ ኣፈፃፀማ ፀገማት እንተሃለዩም እውን ምስ ውድብ ህወሓት ኮይንካ ብምቅላስ ከምዝፍትሑ ፅኑፅ እምነት ኣለና። ብተግባር እውን እዚ ኢና ነረጋግፅ ዘለና።

ዶ/ር ኣረጋዊ በርሀ ካብ ቃለ ማሕተቶም ዘመሓላለፍዎ ኣደ ፃውዒት እውን ነይሩ። ንሱ እውን ሒዞ ዘሎ ህወሓት/ኢህወዴግ ዝመርሖ ወያኔ ዲሞክራሲያዊ ስርዓት ምውጋድ ዝክእል ብሓባር ብምወዳብ እዩ ዝብል። ኣቢርካ ምውዳብን ተወዲብካ ምቕዋምን ሕገ-መንግስታዊ ስርዓትና ዝፈቀደ እዩ። ግን ብሓባር እንትብሃል እንታይ ሒዝካ እዩ እቲ ምትሕብባር ዝፍፀም እዩ እቲ ዋና ቁምነገር። ንህዝቢ ዝጠቕም መማረፂ ኣሳብ እንተይሓዝካ ዝተሓባበረካ እንተተሓባበርካ ዓቕብ ኣይውፃእን። ንምትሕብባር ጥራሕ ምጉያይ እንተይኮነስ ኣደ ተቀዋሚ ውድብ ውድብ ከብሎ ዝክእል ዲሲፕሊን፣ ህዝባዊ ራኢ፣ ንህዝቢ ዝጠቕም ፕሮግራም እንትህልዎ እዩ። ኣብ ሀገርና ዘለው ብሕጋዊ ይኹን ብዘይ ሕጋዊ ዝንቀሳቀሱ ውድባት ነዚ ዝተዓደሉ ኣይኮኑን። ኣሸንባይ ብተግባር ነዚ ፅላማ ሒዞም ክንቀሳቀሱሎ ብሕልሚ እውን ተሰሓሒቶም ራኦም ኣይፈልጡን። ኩሎም ብፀቢብነት ወይ ድማ ብትምክሕቲን ካለእን ዝግለፅ ክራይ ኣካብነት ዝርኣዩም ናይ ኒዮ ሊበራሊዝም ፅግዕተኛ ኣተሓሳስባ ዝሰርቆምን ብተግባር እውን ስልጣን ብምጥቃም ንውልቀ ረብሓኦም ጥቕሚ ዝቐሙ እዮም። እዚ ክሳብ ዝኮነ እዋን እቲ ዋና ቁምነገር ናይ ፖለቲካ ሕዋስ ወይ ድማ ውሁድ ምፍጣር እንተይኮነስ ነዚ ኣላፍነት ዘብቕፅ ኣርኣኢያ ምሓዝ እዩ እቲ ወሳኒ።

ብናተይ እምነት እቶም ብዝተወደበ ይኹን ቡተናፀል ዝንቀሳቀሱ ዘለው ኣይሊታት ብባህሪኦም ፀረ-ዲሞክራሲን መግለጺኦም ድማ ሕገ-መንግስታዊ ስርዓት ብኣይሊ ብምፍራስ ስልጣን ንክፃትሩ ሰንፈለል ዝብሉ ወይ ድማ ተስፋ ዝገብሩ እዮም። እዚ ድማ እቲ ናይ ስልጣን በዓል ዋና ዝኾነ ህዝቢ ብመሉእን ሰናይ ፍቓዱን ዘፅደቐን ሕገ-መንግስቲ ብኣይሊ ምፍራስ ክሳብ ዝኾነ እቲ ህዝቢ ፈጺሙ ክቅበሎ ኣይክእልን። ዘይተረደኦም ጉዳይ እውን እዚ እዩ።

ካለእ ናይ ፅግዕተኛ ባህሪኦም ብናይ ምዕራባውያን ናይ ኒዮሊበራሊዝም ኣተሓሳስባ ፀበል ዝተለከዩ እንተተኻኢሉ ኣብ ልዕሊ መንግስቲ መፃት መፀለምታት ብምዝራው ናይ ኒዮሊበራሊዝም ኣይሊታት ስልጣን ብኩፍሎም ከጭብጥዎም ዝምነዩ እዮም። ናይ ዲሞክራሲ በዓል ዋና ብሄር ፣ብሄረሰባትን ህዝቢን እዩም ዝብል ኣተሓሳስባ ኣዲጎም ስልጣን ብኣይሊ ወይ ድማ በካለእ መዳይ ከንቋልጡ (power sharing) ዝብል ማንታ ስእለት ሒዞም ዝንቀሳቀሱ ኣይሊታት እዮም። እዚ ክሳብ ዝኾነ ተዋሃዱ ተሓዋወሱ ብዚያግድስ ንህዝቢ ዝጠቅም መግረጺ ኣሳብ ክሳብ ዘይሓዙ ከም ኳና ብቐሊሉ ምፍራሶም ኣይተርፎምን። ኣብ ተግባር ዘርኣይዎ ኣመል እውን እዚ እዩ። ስለዚ “ፀናፁ ያ እንተተኣከቡ ድብለን ኣይከፍቱ” እዩ ዝኸውን። በዚ መዳይ ዝቐረበ ናይ ዶ/ር ኣረጋዊ በርሀ ኣሳብ እውን እንተኾነ ኣብ ሳይንሳዊ ትንታኔ ዘይተሞርኮሰ እዩ። ካብ መሰረቶም እውን ብመሰረታዊ ጉዳይ ኣደ ዓይነት ኣተሓሳስባን ውድባዊ ኣድነትን ከምኡ እውን ናይ ተግባርን ኣተሓሳስባን ኣድነት ዘለዎ ውድብ ክሳብ ዘይሃለዎም ኣይሳከቡዎምን። እንኳን ዶ ህዝቢ ክመርሖን ንባዕሎም ገና ስልጣን ህዝቢ እንተይሃሎም እናሃለወ ከም ድሙን ኣንጭዎን ዝናቆሩ ብስሩ እውን ውድብ ክበሃል ትርጉሙ እንታይ እዩ እንታይ ሓዙ ከ ይምስረቲ፣ ናይቲ ውድብ ፀላእቲን ፈተውቲን ዝበሃሉ ናይ ሕብረተ ሰብ ክፍልታት ኣየኖት እዮም ዝብል ዘይተረደኦምን እዩ።

ካልእ ከም ኣደ ናይ ቀፃሊ ቃልሲ ጉዕዞ ብዶ/ር ኣረጋዊ ዝቐረበ እማመ “ህዝቢ ትግራይ ብድፍኑ ዝነቅፉ ኣክረርቲ ስለ ዘለው ነዚኦም ምግላፅን ናይ ምኹናን ስራሕ ብምስራሕ ህዝቢ ትግራይ ናባና ክሰለፍ ይክእል እዩ” ዝብል ኣሳብ እዩ።

ብመጀመርታ ህዝቢ ትግራይ ዝፃበዱን ኣስናኖም ዝረገፉ ኣክላባት ነብሑ ኣይነብሑ ዝመዖ ዮብሉን። ምንባሕ ኣመሎም እዩ። ናይ ኣቦኦም እዩ። ይንብሑ። ክሳብ ሓዚ ዝሰርሖም ታሪካት ዘኩርዑዎ እምበር ዘሕፍሩ ኣይኮኑን። ስለዚ ግንቦት ሸውዓተ ነብሑ ኣይነብሑ ፣ዓረና ነብሑ ኣይነብሑ፣ ቅንጅት ይኹን መድረክ ነብሑ ኣይነብሑ ጣጥኡ ኣይኮኑን። ዘሕፍር ታሪክ ዘለዎም ወይ ድማ ድውይ ታሪክ ዝሰርሑ ናይ ደርጊ ኩርምራምን ከምኡ ዝበሉ ናይቶም ዝሓለፉ ሕሉፍ ስርዓታት ናፋቅቲ ዝኮኑ ንበፃሕቲ ዘይተፃደሉ ቅሪት ኣካላትን ጥራሕን ጥራሕን እዮም።

ካልኣይ እዞም ብዶ/ር ኣረጋዊ ከውግዝዎም ኣለውም ዝባሃሉ ናይ ጥፍኣት ካህናት ንባዕሎም መን ኮይኖም እዮም ዘውግዙ? ግንቦት ሸውዓተ ወይ ካልኣት ናይ ትምክሕተኛታትን ፀብብትን ዲሰኩራት ድዮም ከውግዙ? እዞም ህዝቢ ካብ ህዝቢ ዝፈላልዩ ዒፈል ህዝቢ ከምኡ ንክገብሩ ዘፍቅድ ስነ ልቦናን ተግባርን ከ ኣለዎም ዶ? ካብቲ ዕለታዊ ምንቅስቃሶም ዝገብርዎ ዘለው ኩነታት ምርዳእ ከም ዝከኣል ፍፁም ኣይክእልን። ኣሰላልፊኦም ዋላ ይፈላለ እምበር ብሸም ሚዲያ ፣ብሸም ሰብኣዊ መሰልን፣ ከምኡ እውን ብሸም ተቐዋሚ ውድብ ተዋቂሮም እተን ደርጊን

ካልኦትን ዝብሉዎን መዘመራት እዮም ዝዝምሩ ዘለው ::ንሳተን ክምልሱ እዮም ባዕሪ ዝገብሩ ዘለው:: ስለዚ ብዶ/ር ኣረጋዊ ዝቀርበ ካልኣይ መማረጂ ኣሳብ እውን ካብ ዝብኡ ዶ ዓዕሚ እዩ እቲ መልሱ::

ብመሰረቱ ግን እቲ ዶ/ር ኣረጋዊ ሓዚ እውን ክፈልጥዎ ዘለዎም ህዝቢ ትግራይ ኮነ ህዝቢ ኢትዮጵያ ናይ ወያኔ ዴሞክራሲ ስርዓት ጠበቃ ዝኮንሉ ምክንያት በዚ ስርዓት ተረባሓይ ብምኳኑ ብቐጻልነት እውን ተረባሓይ እናኮነ ይከይድ ብምህላዉ ጥራሕን ጥራሕን እዩ እቲ መደምደምታ::ካበዚ ወፃኢ ካሊኦ ምሽጢር የለን::

መጠቓለሊ

ኣጠቓሊልካ እንትረኣ ብዶ/ር ኣረጋዊ በርህ ዘቀረበ ኣሳብ ፀልማታዊን ብኣፈሻ ንውድብ ህውሓት ንብሉፅ መራሕና ክቡር ኣይተ መለስ ዜናዊ ኣዊሱ ንተጋደልቲን ኣመራርሓ ህውሓት ከምኡ እውን ንህዝቢ ትግራይን ንተጋሩ ሙራትን ዘይጥምት እዩ:: እቲ ጥረ ኣቂ ንዶ/ር ኣረጋዊ ካብ ዝሃብዎ ርኢቶ ደኣ እንታይ እዩ? እንተይልና ግን ካበዚ ቀጺሎም ብዝቀረቡ ኣሳባት ኣሳባይ ክድምድም::ንሳቶም እውን ዝሰዕቡ እዮም:-

1. ዶ/ር ኣረጋዊ በቲ ኣንደበቶም ዝገልፅዎ መምሰሊ ወያኔ (pseudo-Revolutionary) ከም ዝኮኑ ንርዳእ፤
 ብሽም ህዝቢ እናመሓሉ ናይ ባዕሎም ውልቀ ረብሐ ንምፍፃም ጠጠው ዝበሉ ንህዝቢ ረብሐ ባልህ ዘይብሎም ናይ ፖለቲካ ቁማርትኛ እንተበልና ዝገልጹም ይመስለኒ::
 ብሽም ህዝቢ ትግራይን ህዝቢ ኢትዮጵያን ጠበቃ ብምምሳል ንህዝቢ ትማሊ ምስ ዝወግኡ ኣይሊታትን ሕዚ እውን ከም ትማሊ ከውግኡ ቀርኖም ምስ ዘብልሑ ዝተሰለፉ ምስላም ዘይምነዎ ወያኔ ማለተይ እዩ::
2. ዶ/ር ኣረጋዊ በርህ ካብ ዝሃብዎ ኣንደበት ኣድሃሪ /Reactionary/ እውን እዮም::
 ዝኣረጉ ስርዓታት ተወጊዶም ሃገርና በኩሉ መዳይ ኣብ ዝተኣደሰትሉ ብሽም ኣድነት ኢትዮጵያ ምስ ዝነግዱ ዘይሕጋውያን ነጋዶ ኣይልታት ብምስላፍ እቶም ዝኣርጉ ስርዓታት ንምምላስ ዝንባህቑ ሰለስተ ድግሪ ዝሓዘ በቢግዚኡ ዝተዋረደን ኣድሃሪ ፖለቲካኛ ኢልካ ምዝራብ ነውሪ ኣይከውንን:: በኣንደበቶም ዝወፀ ኣሳብ ብቐጥታ ኮነ በተዘዋዋሪ ተዛማዲ ስለ ዝኮነ::
3. በለፀኛ (Opportunism)

ቃልሲ ህዝቢ ትግራይ ኢትዮጵያን ራሕራሔም ምካዶም ከየአክሎምስ እነ ዝወገኑኩ ምንጻል ዝብል ፅንሰ ሓሳብ ብምቅዋመይ እዮም አባሪሮምኒ ዝብል ዝኣጎሉ ሓሳብ ብሽም ሓድነት ደኮን ሒዘውን ነኳል እንተተረኪቡ ስልጣን የሕርጉቱኒ ኢሉ ዘይፍታሕ ሕልሚ ብምሕላም ምስ ከምኡ ዝኣመሰሉ ዝበስበሱ ዝተገገዙን ዝወገኑን ክሳብ ዝኮን በለፀኛ ምባልና ነውሪ ኣይኮነን።

4. ፅንፋዊ(extremism) እቲ ሒዚ ዘሎ ናይ ሃገርናን ለውጢ ዘይተገንዘበ ኣብዚ ክብጻሕ ዝኣኣለ ብከመይ መንገዲ ከም ዝበፀሐ ታሪካዊ ኣመፃፅኡ ዘይምርዳእ ወይ ብፅንፋዊ ኣረኣኢያ ስለ ዝኮነ እዚ ምባል ትክክለኛ እዩ።

5. ልዕሊ ኩሉ ድማ ዶ/ር ኣረጋዊ በርሀ ትምክሕተኛ ከምዝኮኑ ካብ ኣንደቡቶም ምርዳእ ይኣኣል። እዚ መግለጺ ብምሁራዊ ትምክሕተኛ እዩ ወይ ድማ ብናይ ኣመራርሓ ትምክሕተኛ ዝግለፅ እዩ። ዓለም ዝመስከረሎም ብሉፃት መራሕቲ ህውሓት /ኢህዴዴግ ኣይፈልጡን ዝብል ፀልጣታዊ ኣታሓሳስባ ብተራ ሲሚዲት ምንፅብራቕ ናይዚ መግለጺ እዩ። እን እምበር ካልኦት ኣይፈልጡን ዝብል ናይ ዱኩመናት ትምክሕተኛታት ኣባሃህላ እዩ።

ብኣፈሻ ዶ/ር ፈረጋዊ ዝሃብዎ ሓሳብ ሪኢና ሰሚዲና ክንደየናይ ኣብ ናይ ኣተሓሳስባ ድሕረት ከምዘለው እውን ተረደእና። ዋና ነገር ግን ከልቢ ይንባሕ ጊመል ጉዕዝኡ ይቅፅል እዩ። ቀደሙ እውን ካብ ደንበ ወያኔ ወፃኡ ናብ ደምበ ፀረ- ወያኔ ካብ ዝኣተወ ውልቀ ሰብ ካብዚ ወፃኢ ትፅቢት ምግባር ከውሒ ብኢድ ምፍልሓፅ እዩ ዝከውን። ምስላም ምስላም ከም ዝኮነ እዩ ተራጉዱ ዘሎ። ሰለዚ ሓዱሽ ኣይኮነን ንቡር ገይርካ ዝውሰድ እዩ። ነቲ ምስላም እዩ ደጊሙ ሰቢሕዎ ዘሎ። እዚኣ ድማ ኣመሉ እዩ። ናብ መቐብሩ እውን እንተኮነ እዚኣ እዩ ሒዙ ዝከይድ። ምክንያቱ ካሊእ ዝተሓዘ ድሙቕ ታሪክ ኣይተፃደለን። ንዓይን ከማይን ንዝመሰልና ሙሁራት ግና ካብ ኣደ ዝግሰወን ዝበስነወን ፖለቲካኛ እዚ ምድማፅና ኣይገርመናን።

ሕድሪ መለስን ስውኣትናን ዓቂብና ብብርፅና ፀላእትና ንምክት!!!